

DØVES JUL

1957

Kr. 2.50

Dette bør De vite!

I året 1825 ble den første døveskole i Norge opprettet.

De færreste er vel klar over hvilket epokegjørende tiltak dette var. Det er nå en gang slik at ytterst få mennesker i vår hektiske tid skjenker de ulykkelige i samfunnet en tanke, så lenge de selv og deres nærmeste ikke er rammet.

«Och ingen vet hur djupt vi drack
vår barndoms beska vin»

Nei ingen, absolutt ingen! er istand til å fatte et medmenneskes ulykke fullt ut. De blinde kan vi nok ynkes over, likeså de som på grunn av vanførhet er lenket til sin seng eller sin rullestol. Men kan vi tenke oss i deres situasjon? — Vel; kan og kan. Deres ulykke er jo ikke vår! — Nei, det er så. Men kanskje er De en gang blitt grepet av panikk, av den svarteste fortvivelse, da De en vintermorgen skulle tenne lyset, og strømmen var gått. Mens De i stummende mørke famlet etter fyrstikkene og kaldsvetten sprang fram på Deres panne, kanskje i løpet av bare noen få sekunder, fikk De et begrep om hva blindhet vil si. I løpet av noen sekunder forsto De mere av blindhetens tragedie enn De hadde kunnet forestille Dem tidligere. Kan en større ulykke enn blindhet ramme et menneske?

Ja, hevder de blinde flest. Døvheter er verre!

Det hadde De vel ikke trodd?!

Nei, det hadde De ikke trodd, og De tror det fremdeles ikke!

Døvheter er ikke noe man uvilkårlig legger merke til, følgelig blir ikke de døve gjenstand for noen videre medfølelse og hensynsfullhet. En defekt bør i det minste være synlig, om den skal kunne appellere til vår slumrende humanistiske innstilling.

Døvheter er i første rekke en psykologisk påkjenning, en kraftig påkjenning for den mentale tilstand. Døvheter fører mer enn noen annen sanse-defekt til isolasjon og depresjon. Døvheter er åndelig tortur.

Sterke uttrykk?

Både ja og nei!

Før døveskolevesenet ble utbygget levde de døve i åndelig mørke. De var som livstids-fanger i enecelle — til tross for at man på avstand måtte synes at de var ganske normale.

«Det å ha et lukket øre,
det å ikke kunne høre,
det var lenker, det var stengsel,
det var enecelle-fengsel»

Men vi har altså fått døveskoler, og det har nå i noen mannsalder vært skoleplikt for alle døve her i landet. Det har gått jevnt framover.

Men dermed er ikke de problemer som følger med døvheter en saga blott. Skal de døve barn, før de kommer i skolepliktig alder, gå i mørket og famle? Nei, det er opplagt at noe må gjøres for at de døve barn skal kunne gjennomgå en mest mulig normal utvikling helt fra sine første leveår. I motsatt fall vil som regel de døve bli stående tilbake for de hørende for alltid, særlig hva språkutviklingen angår. Det er derfor av største betydning at det nå er tilgjengelig et korrespondansekurs for mødre til døve barn. Kurset gir gode muligheter, og sosialkurator Louise Holwech i Oslo, som er kursleder, kan fortelle om mange strålende resultater som er oppnådd av tålmodige mødre som har lært opp sine døve barn etter denne metoden, Tracy-metoden. Det er også kommet igang noen barnehager for døve, i de større byene.

Barneskolene for døve er 8-årige. Dertil har vi fått fortsettelses- og yrkesskoler. Men etter skoletiden gjelder det at de døve får bra kontakt med de hørende,

eller i det minste med andre av sine skjebnefeller, så de ikke blir isolert og innesluttet. Målet er naturligvis å gjøre de døve så uavhengige som mulig, så selvstendige at de kan ferdes utvungent blant sine hørende medmennesker og føre daglige samtaler med dem. Foreløpig er det få som når så langt, og derfor er de døves foreningsliv av uvurderlig betydning. Når de døve «flykter» fra landsbygden, så er det bare av det gode. I byen er det små sjanser for at de skal bli isolert. Der blir de aktivisert i foreningslivet, hvor det er oppgaver nok, og hvor manglende hørsel blir betraktet som en selvfølge.

Arbeidet innen de døves rekke er meget godt organisert — og meget omfattende, selv om foreningenes antall ikke er så stort. Norske Døves Landsforbund, stiftet 18. mai 1918, står som øverste instans, og de døve står selv for styre og stell såvel i forbundet som i foreningene og de mange underavdelinger, som syforeninger, idrettslag, sjakkklubber, bridgeklubber, og forskjellige komiteer, som f. eks. feriehjems-komiteer og opplysningskomiteer, studiesirkler osv. Det er nær sagt ingen grenser for hva de driver med. En döv med lite ordforråd og ringe språkforståelse kan ha et godt hode, og der hvor han føler seg hjemme kan han gjøre en innsats som det står den største respekt av. Det kan jo bare nevnes at omtrent hver eneste döv her i landet gjør fullverdig arbeid i næringslivet, i industrien, på verksteder og i bedrifter av høyst forskjellig art. — Og likevel — det er stadig en masse mennesker som ikke viser noen forståelse overfor døve, men som isteden er meget flinke til å legge vanskeligheter i veien for dem, møter dem med skepsis og fordømmer, ja restriksjoner også.

Hvordan taler man best med døve?

For dem som kommer i berøring med døve, melder dette spørsmålet seg: *Hvordan skal jeg kunne snakke med dem?*

Som et svar på dette spørsmål, og for å gjøre det lettere for begge parter å komme i kontakt med hverandre, vil vi nedenfor gi en liten orientering og noen råd.

- Hørende lærer uten anstrengelse sitt morsmål av sine omgivelser. For de døve må det flere års intens og krevende arbeid til. Hørende hører ordene bli gjentatt tusener av ganger, og lærer dem på denne måten. Døve må innøve tungens og leppenes stilling for hver bokstav for å kunne frambringe den rette lyd. Bokstavene må settes sammen til ord, ordene til setninger, og ordenes og setningenes betydning læres. Følgelig må den døves ordforråd bli mindre, og derfor må en i samtale med døve bruke enkelt språk.
- Hørende kan kontrollere stemmen og uttalen ved hjelp av hørselen. Døve kan ikke det. Følgelig blir de døves stemme enstonig og ofte umusikalsk og unaturlig.
- Hørende oppfatter gjennom øret det som blir sagt. Døve må se, avlese på munnen, det som sies. Dette er mulig fordi hver lyd har sin bestemte, men nesten eller helt usynlige tunge- og leppestilling. Ved hjelp av disse stillinger må de døve danne seg et synlig bilde av ordene og setningene. Følgelig må den som taler til døve tale tydelig, skal avlesningen lykkes.

Over til 3. omslagsside.

Av innholdet:

— men han kom ikke frem . . .	
Av O. M. Plum	2
Juleandakt	
Av Conrad Svendsen	3
Helen Keller — noen refleksjoner	
Av P. Anderson	4
Den gylne sten	
Av Johan Falkberget	7
I lyset fra julegaten	
Av Hulda Lie Hansen	10
Tanker om Gud	
Av Ludvig Holberg	12
Legenden om St. Georg og dragen	
v/ Henning Dahl	13
God, hvit jul	
Av Jacob Helmersen	16
Norske ordtak	
Av Øivind Bolstad	18
Sensasjons-piken Jean Maley	
v/ Oskar Matthes	21
Etter 25 år	
Av Gerhard Gran	25
Premie-kryssord	29
Stjernelill (eventyr)	
Av Magnhild Haalke	30

— men han
kom ikke frem....

HAN VAR KUN EN LITEN GUTT,
HAN VAR UTE FOR Å LEKE —
DE ANDRE GUTTER KALTE PÅ HAM,
MEN HAN KOM IKKE FREM —
HAN STO DER ENE OG STIRRET
PÅ DE ANDRES MUNTRE LEK
— DA KOM EN LIREKASSEMANN,
OG SANGLEKER KOM HURTIG ISTAND,
MEN HAN BLE IKKE MED DEM —
HAN STO DER ENE OG STIRRET,
OG DERETTER LØP ALLE BARNENE
HEN TIL DEN SNILLE BAKEREN,
SOM KALTE OG BØD PÅ GODT,
MEN HAN BLE IKKE MED DEM —
HAN STO DER ENE OG STIRRET,
OG ALLE VINDUENE VAR ÅPNE
I DEN LUNE SOMMERDAG,
MED RADIO-TONENE STRØMMENDE UT,
MEN HAN ENSTE DET IKKE —
HAN STO DER ENE OG STIRRET,
OG MØDRENE KALTE PÅ SKIFT
PÅ SINE LYSLOKKEDE GUTTER,
OG EN MOR KALTE OGSÅ PÅ HAM,
MEN HAN KOM IKKE FREM —
HAN STO DER ENE OG STIRRET,
OG BILENES TUTEN OG SPORVOGNEKLEMT,
BØLGENES BRUSEN OG VINDENS SUSEN
KALTE PÅ BARNENE HIST OG HER,
MEN HAN BLE IKKE MED DEM —
HAN STO DER ENE OG STIRRET,
HAN HØRTE JO IKKE
DE MUNTRE STEMME,
DE JUBLENDE SANGER
FRA LEKENDE, LEENDE BARN,
MEN FANGET I ENSOMHET OG LENGSEL
STO HAN, DEN LILLE GUTT,
FOR HAN VAR DØV.

O. M. PLUM

DØVES JUL

Utgiver:
NORSKE DØVES LANDSFORBUND, MØLLENDALSVEIEN 17, BERGEN

Redaktør:
Thorbjørn Sander, Rogagaten 26, Bergen

Illustrator:
Olaf Reither

Trykk:
Døves Trykkeri A.s - Bergen

SE, JEG FORKYNNER EDER EN STOR GLEDE SOM SKAL VEDERFARES ALT FOLKET: EDER ER I DAG EN FRELSE FØDT!

(Luk. 2, 11)

Det er mange som leser disse ord om den store glede, og som tenker: Hvor gjerne ville jeg ikke være med i denne glede — hvor gjerne ville jeg ikke slippe ut av hjertets uro! Men til meg har julen ingen glede brakt.

Hvorfor ikke?

Du kan ikke svare: Fordi Gud ikke vil hjelpe meg — for det er Guds vilje at den store glede skal komme til alt folket, og da må også du være med.

Så må det være din egen skyld at du ikke har fått del i julegleden; det må være du selv som ikke har villet motta hjelpen fra Gud.

Vil ikke jeg ha hjelp? sier du; jo, jeg lenges etter fred og glede.

Det kan være sant. Men lenges du etter en Frelser? Lenges du etter en som kan bringe deg ut av dine synder? Kanskje du ikke engang kjenner noe til din synd. Da trenger du jo ikke noen Frelser; da kan han ikke få bringe deg den store glede.

Hva skal jeg så gjøre? spør du.

Prøv en gang å sette deg ned og tenke på dette barn som ble født julenatten. Tenk på hvordan han vokste opp og var lydig mot sine foreldre. Hvordan han siden gikk omkring og gjorde vel og aldri tenkte på seg selv. Hvordan han elsket menneskene — fiender som venner — og var hjertens bedrøvet fordi de ikke ville la seg frelse. Tenk så på deg selv og ditt eget barndomsliv; se etter om du har liknet Jesus, mens du var barn og da du vokste opp. Prøv ditt liv nå som voksen. Ta mot til deg. Løp ikke forbi de stygge erindringer som kommer fram. Se på det som det gjør deg vondt å se på! — Har ditt liv liknet Jesu liv?

Ånei, ånei, sier du, hvis du er ærlig mot deg selv.

Forstår du nå at du har synd? Forstår du nå at du trenger en Frelser — en Frelser som kan hjelpe deg ut av din dårlighet?

O Herre Jesus! Vi takker deg fordi du ville være vår Frelser!

Amen.

Conr. Svendsen

Nordens første prest for døve († 1943)

Kronprins Olav hilser på Helen Keller.

Helen Keller

NOEN REFLEKSJONER AV P. ANDERSON

Osloavisene ofret i første uke av juni i år fra dag til dag spalteplass på et besøk utenom den slags som vanligvis vekker oppsikt og gir aktuelt avisstoff. Det var hverken en verdenskjent politiker, en idrettsstjerne eller en berømt kunstner som avla Oslo et besøk. Det var bare en 77 årig *blind og döv* amerikansk dame, som på en av sine mange reiser hadde funnet på at hun også vilde oppleve landet Norge og skaffe seg personlig kjennskap til norske forhold.

Nå tar jeg straks i meg ordet „bare“ om denne damen. For *Helen Keller* er i virkeligheten en person av slike dimensjoner at mangen kjent politiker, idrettsmann eller kunstner blir liten i forhold til hva hun har prestert, og hennes livsløp er så merkelig at det gir stoff til mange funderinger. De yttre trekk av dette livsløp er gjennom avisene blitt godt kjent: Ett og et halvt år gammel mistet hun i en

febersykdom både syn og hørsel, og dermed også evnen til å oppfatte hva folk sa til henne, og evnen til å ta etter andres tale, og evnen til å lære å lese og skrive på vanlig vis. *Blind og döv og stum* levde hun i en verden så fattig på sanseinntrykk, som vi seende og hørende mennesker vanskelig kan forestille oss. Her møter vi straks et problem av en ganske eiendommelig art.

Når vi tenker på at moderne mennesker i skolen lærer at det er *sansefølelsene*, og særlig de sanseinntrykk vi får gjennom *syn og hørsel*, som gir næring og vekst for våre sjelsevner, ja at sansningen er avgjørende for utviklingen av det menneskelige sjelsliv og åndsliv, så må vi jo komme til den oppfatning at et barn uten syn og hørsel ikke kan ha mulighet til nevneverdig utvikling av de menneskelige sjelsevner, for ikke å snakke om åndsevner. Det var da også i oldtiden den vanlige oppfatning.

Og hadde *Helen Keller* levd for tusen år siden, vilde hun uten tvil ha blitt satt ut i ødemarken for å omkomme som uskikket til å leve opp. Det var de livsudyktiges skjebne den gang, selv hos de mest kultiverte folkeslag.

Men meget og mangt er annerledes idag enn for tusen år siden. Nå har den blinde og døvstumme lille piken *Helen Keller* med hjelp av en enestående interessert og oppfinnsom lærerinne, og en økonomi som gjorde at omkostningene med opplæringen ikke spilte noen som helst rolle, blitt til et meget høyt kultivert menneske, et rikt og særpreget åndsmenneske, en personlighet med meget omfattende kunnskaper og med en arbeidsevne som synes å kunne overvinne de aller største vanskeligheter. Hun har gjennomlevd en utvikling så rik at det er en gåte for den naturvitenskapsmann som bare tror på fysiske og kjemiske naturlover, på bare materielle lovmessigheter i utviklingen.

Mange mennesker utenfor de døves egen krets, eller utenfor den krets som er knyttet til arbeidet ved døveskolene, vet idag at vi nå har skoleplikt også for døve barn, og at storparten av de døve nå gjennom barneskole og framhaldsskole lærer så meget at de som voksne blir selvhjulpne og nyttige samfunnsborgere, i motsetning til for bare halvannet hundre år siden, da de som regel ikke fikk noen

skoleopplæring og derfor vokste opp i sørgelig uvitenhet, som hjelpeløse stakkarer, helt avhengige av andres vilje og evne til å skaffe dem mat og de nødvendigste klær. Men det er også idag mange hørende mennesker som aldri har tenkt på den situasjon det barnet kommer i, som er født uten hørsel, eller som mister sin hørsel før det har lært sitt morsmål, lært det så godt at det har festnet seg i dets bevissthet som et naturlig redskap for barnets tenkende evne. Eller med andre ord: Mange mennesker tenker ikke over det faktum at et normalt hørende barn i og med at det *tar etter* det språk som det fra morgen til kveld hører omkring seg, oppøver en *sjelsvirksomhet* av den aller største betydning for utviklingen av dets sjelsevner, ikke minst den tenkende evne.

Det døve barnet får ikke de sanseinntrykk som er forutsetningen for å kunne lære morsmålet, og dette er et tap som hemmer utviklingen av menneskesjelens evner og krefter i en grad som trygt kan kalles katastrofal. Det viser seg sørgelig ofte at ellers fornuftige mennesker er uten forståelse av at morsmålet, språket, er menneskets adelsmerke, at det er *ordet* som mer enn noe annet setter skille mellom menneske og dyr, og at det er ordenes språk som har gjort det mulig at åndskultur kan gå i arv fra slekt til slekt. Hadde man virkelig erkjennelse av

Hun „ser“ president Eisenhower med sine følsomme fingre.

denne sannhet, vilde man være mere omhyggelig med sin egen personlige bruk av språket, både i tale og skrift.

Det er ikke vanskelig å innse at normal hørsel er en forutsetning for morsmålet, det talte språk, og like selvfølgelig er det at uten synssansen kunde vi ikke ha laget oss et skriftspråk, for egentlig er jo dette bare en synlig form for det talte ordspråk. Og med punktskrift kan en blind som hører, uten særlig store vanskeligheter lære å lese. Han har jo gjennom sin hørsel fått kjennskap til ordenes begrepsinnhold, bortsett fra ord som uttrykker fenomener som forutsetter syn, f. eks. farger. På samme måte kan en si at en döv som har normalt syn, må kunne lære å lese. Javel, rent teknisk er det en forholdsvis enkel sak. Men her må vi være merksam på at den døve i de fleste tilfelle har et meget mindre ordforråd enn mennesker som har lært språket gjennom øret, og at det hjelper lite om vi rent teknisk kan lese ordene dersom vi ikke også forstår betydningen av dem. Med stadige repetisjoner kan selvfølgelig også en döv få et stort ordforråd, men det koster mye arbeid. Vi som hører, får jo uavladelig repetisjon fra morgen til kveld.

Men at *Helen Keller*, som lenge før hun hadde fått innøvd sitt morsmål muntlig, ble både blind og döv, at hun, som da hun nesten 7 år gammel fikk sin geniale lærerinne *Miss Sullivan*, hadde glemt de få ord hun som spebarn hadde lallet, — at dette barnet etter hvert lærte ikke bare å oppfatte blindeskrift med fingertuppene og ordenes betydning når de med lærerimmens rappe fingrer ble stavet med et spesielt fingeralfabet i Helens hule hånd, men også det meget, meget vanskeligere: å artikulere ordene med forståelig uttale og å „avlese“ andres tale med fingrene lagt på deres munn uten å kunne se vedkommendes ansikt — ja, det er et teknisk vidunder

Polly Thompson taler til Helen Keller på Grand, Oslo.

som vi fristes til å kalle et mysterium, et fenomen som vi ikke finner noen rimelig forklaring på ut fra den naturvitenskapelige erkjennelse vi idag sitter inne med.

Og en ting til: At et i den grad sansedefekt barn som *Helen Keller* var, kunde utvikle sine sjelsevner så fabelaktig fort at hun allerede i tyveårs-alderen skrev artikler som ble lest med interesse og stort utbytte av godt skolerte, normalt utrustete mennesker — hvordan kan det forklares? Hva slags hjerne er hun utstyrt med? Hun har jo vitnemål fra universitetet om at hun har løst de samme eksamensoppgaver som de seende og hørende kandidatenene, også i fag som matematikk og fysikk. At hun kan 7 språk vitner om en utrolig hukommelse, men hennes forfatterskap viser også at hun sitter inne med en personlig vurderingsevne og etisk høyverdig dømmeevne som setter henne i klasse med de store åndsmennesker.

Det kunde være fristende å sitere side etter side. Vi må nøye oss med et par smakebiter: „Vi bør ta vår utdanning på samme måte som vi tar en spasertur ut over landet, i ro og mak, og med sinnet åpent for alle slags inntrykk. Kunnskapene flyter da inn i sjelen som en lydløs flodbølge, og tankelivet blir utdypet.“ Om verdien av å samle seg kunnskaper skriver hun: „Man sier at kunnskap er makt. Man burde heller si at kunnskap er lykke. For det å eie grundige, omfattende kunnskaper, det er å kunne skjelve sant fra falskt, det som er høyt fra det som er lavt. Å kjenne de tanker og handlinger som har satt merker i menneskehetens utvikling, det er å føle slektenes pulsslag gjennom århundredene. Og dersom man i disse pulsslag ikke føler en streben mot himlen, da er man i sannhet döv for livets harmonier.

Men hvilke krefter må ikke det menneske ha som uten syn og hørsel har kunnet nå opp til et så høyt nivå av kunnskap og åndskultur! For en energi, reseptivitet og utholdenhet! Og dersom sansning er forutsetning for kunnskap: Kan det være mulig at trykk- og temperatursansen i fingertuppene kan oppøves til å erstatte syn og hørsel? Vi kommer ikke fra spørsmålet om ikke *Helen Keller* har trenet en ekstra sans i sin organisme, en sans til å oppfatte inntrykk av andre menneskers sjelsliv, en sans som ikke har noe å gjøre med våre såkalte 5 sanser? En 8. eller 9. eller 10. sans som vår naturvitenskap ennå ikke har kjennskap til?

Helen Kellers prestasjoner får oss til å tenke på den mulighet at vi alminnelige nåtidsmennesker kanskje bruker bare en liten del av vår hjernes utviklingsmuligheter til vårt travle hverdagsliv, opp tatt som vi er av jakten etter materielle goder. For mange av oss har ordet „mystikk“ en klang av „overtro“ eller usaklighet. *Helen Keller* er oppmerksom på det. I boken *Min religion*, som kom ut i 1927 (hun var da 47 år gl.) heter det: „Jeg vet ikke om det er en mystisk sans jeg eier. Men sikkert er det at jeg har sterke fornemmelser, og denne sans forbinder meg med den åndelige verden. Den åpenbarer det guddommelige for det raenneskelige i meg og danner et bånd mellom nuet og evigheten, mellom Gud og mennesket. Det finns ikke bare en objektiv fysisk verden, men også en objektiv åndelig verden. Det er lett for meg å blande sammen drøm

(Forts. side 32)

Johan Falkberget

Den gylne sten

Høsten 1774 kom en fattiggutt gående kløvjeveien sørover til Bergplassen. Det var tidlig om morgenen, mørkt og kaldt; etter veien lå is- og snøskavler, og det blåste stritt fra nord.

Fattiggutten hette Jo og var eneste sønn til en bergmanns-enke som bodde i en masstugu på en liten setervoll oppunder Varg-høgden.

Jo kom traskende med en bær nyspikkede grøtsleiver i en vidje over akslen.

Nå var det fjerde gangen i høst han gikk sørover til Bergplassen med grøtsleiver. Han solgte grøtsleivene til storigene der og fikk en halv skilling sleiva — og det syntes både Jo og mor hans var overlag stor betaling — for ørkjeskogen kostet ingenting, og veien fram og tilbake var ikke mer enn seks mil. Hadde det vært så meget storfolk på Bergplassen som det var grøtsleiv-emner i Varghøgden, kunne de blitt rike folk og storiger selv på denne handelen — men det var nå så altfor lite storiger på Bergplassen.

Jo gikk og skamfrøs. Sulten som en vargunge var han. Ja det var han nå forresten støtt. Og for å døyve sulten måtte han av og til ta opp tollekniven og skjære ned en bjørkekvist og gnage barken av den — det hjalp ganske godt, tykte han. Hjemme i masstuguen under Varghøgden var det heller ikke stort annet å få enn bark — bjørkebarkbrød.

Han så ut som en skugge, der han gikk i mørket innover finnskjegemoene, framlutt og med den dinglede grøtsleivbør på ryggen.

Folk kalte ham bare Grøtsleiv-Jo men det brydde han seg ikke større om, for det kunne vel hende den dagen kom at de ble temmelig nødt til å kalle ham noe annet også noe det sto age og estime av.

Idag var det ellers rent ille med Jo. Vinden var kald og stri som midtvinters tid. Og klærne hans

hadde heller aldri vært så fillete som nå. Han gikk nesten halvnaken.

Og motet og humøret var heller ikke så høgt oppe som det ellers pleide å være. Og folk som arbeidet på den nye kongsveien, hadde vært stygge og slemme mot ham og ropt Grøtsleiv-Jo og kastet sten etter ham hele veien oppover. Latteren og spotten deres var vondt følge. Han kunne ikke skjønne at han ikke kunne få lov å gå ifred. Han som andre folk.

Nei, nå orket han ikke lenger. — Snoen pisket ham i ansiktet som bjørkeris. Han måtte sette seg etsteds i ly for vinden og kvile litt. Fåfengt var det vel også å stri seg fram til Bergplassen idag — det var ikke sagt at storigene der ville kjøpe flere sleiver. Sist han var der, hadde han gått hele dagen og budt fram sleivene sine. Hadde han ikke truffet rektøren, n' Peder Hjort, som kjøpte slumpen, måtte han vel ha båret sleivhanken hjem igjen. Og da — ja, da hadde vel både mor hans og han vært under torv nå.

Sør i Vola stakk han av veien og kastet seg ned i ly for nordavinden bak en stor sten. — Fikk så sleivbøra av seg, foldet hendene og ba seg Gud ivold. For seg selv ba han ellers ikke stort — nei, det var for mor sin han ba. Han ba om at hun iallfall ikke måtte komme til å sulte ihjel. Og så leste han fadervår, trakk luen nedover ørene og la seg med ryggen opp til stenen. I Guds navn, nå fikk det gå som det ville. Han var ikke noe større redd for å dø heller — for det var bare vondt og ilt alt her i verden, for den som fattig var. Alt det han hadde drømt om å bli, stor og rik og mektig som overstigeren og rektøren på Bergplassen, hadde det ikke vært noen verdens nytte i.

Han lå lenge og hakket tenner — — men så ble det smått om senn så godt og varmt og lyst rundt omkring ham. Da skjønte han at han holdt på å

Og rektøren ble stående lenge og veie stenen i sin fine kvite hånd.

fryse ihjel. Og når alt kom til alt, hadde han ikke noe større lyst på det heller — — — det var så altfor godt for alle disse som gikk og kalte ham Grøtsleiv-Jo og hadde ham til ap sent og tidlig, at de skulle få se ham ligge stiv og kald i en svart kiste.

Nei, så sannelig om han ville fryse ihjel! Han ville leve og hjelpe mor sin og slåss for livet som en kar!

Han måtte prøve å reise seg; men kroppen ville ikke lystre — det var som han lå og sov og prøvde å vekke seg selv.

Hva var det han hørte nå? Det var noen som sang så vakkert. Han hadde aldri hørt slik fin-fin sang før. Og så tykte han at det sto en liten jente ved siden av ham med en blank sten i neven — — — ånei, ånei som den skinte og strålte i hånden hennes! Var det en gullklump? Og jenten da — — — nei, hadde noen sett make til vakker jente! Hun så ut som en liten storigse. Hun var kledd både i silke og sølv fra topp til tå.

„Vakne no!
Sjå sola skin ti fjellom, ho!
Her kjem je
me arven din;
sjå, den ligg
ti ha'n min.
Vakne no,
stakkars Sultin-Jo!“

Solen kom med det samme fram mellom de svarte uværsskyer over Ålbergfjellet og skinte rett inn i ansiktet hans.

Han bet ihop tennene og prøvde å løfte hodet. Han så ennå jenten sto der med gullstenen i hånden — — — men da han kom seg helt opp så han satt oppreist, var det som hun ble borte inne i solskinn.

Han ble sittende lenge og stirre inn i solen. Om-trent som han ventet på at den vakre jenten skulle komme fram igjen — — — men det gjorde hun ikke. Hun var og ble borte.

Hva var det han så nå igjen? Det glitret på noe i berget overfor ham — — — det var mest som en liten logevarme, det gnistret og spraket og brant. Hva kunne det være?

Stivfrossen og støl i alle lemmer hinket han opp i berget. Gull? Visst var det gull! Hele berget var bare gull. Han tok opp en gråsten og slo av et stykke av den blanke bergveggen. Og så tungt det var!

Han skjønnte nå at det var ingen annen enn Gud selv som hadde sendt den vakre jenten hit og bedt henne synge en liten vise for ham om gullstenen. Og han falt på kne, tok luen av seg, foldet de frosne hender og sa:

„Takk for gullet, Gud fader, Guds sønn og Gud den helligånd!“

Nå glemte han både frost og sult. Og med stenen i neven og grøtsleivbøren over akslen tok han spranget sørover mot Bergplassen.

Dugurdsleite, da rektøren, n' Per, satt og åt spekesild og flatbrød, kom Grøtsleiv-Jo inn. Han ble stående unnselig med stenen i neven nede ved døren.

Rektøren, som idag hadde stått oppe på det nye kukebygget og vist murerne hvordan de skulle legge stenene og slå leren i, var så sulten at han ikke la merke til at Jo kom inn — — — men da han hadde satt i seg fire lange gråbeinsild og skulle snu på hodet for å rope til tausens sin, at hun måtte komme inn med mer sild, ble han vår den lille fattiggutten, som sto nede ved døren.

„Er du nå her igjen med grøtøser?“ sa han rusten i målet. „Nei, nå kan jeg nok ikke kjøpe flere av deg!“

„Her!“ sa Jo. „Sjå her!“

Han holdt stenen i været.

„Hva?“ Rektøren ble med ett så bli i fjeset og så klar i målet. Han lyste opp som en sol.

„Jeg tror sannelig at du har funnet en gyllen sten, unge venn?“

Og han ble stående lenge og veie stenen i sin fine kvite hånd. Og så lukket han på den og så bet han i den og så satte han de svære hornbrillene på seg og betraktet den både nøye og lenge.

„Hvor har du funnet den?“

„Nord i fjellom.“

Jo var så sulten og trett at han måtte holde seg i dørklinken for ikke å sige overende.

„Er du sulten?“

„Ja.“

„Et sild og flatbrød!“

Per pekte bort på sildebrettet som tausens nettopp satte fra seg på bordet.

Og mens Jo åt gråbeinsild og knasket flatbrød, måtte han fortelle rektøren om hvor han fant stenen, og om jenten som kom og sang for ham.

„Kan du lese?“ sa rektøren.

„Ja-a.“

Jo holdt på å få en stor silddbitt i vrangstrupen.

„Kan du spørsmålsboken din?“

„Ja-a.“

„La meg høre! I hvilken hensikt skapte Gud menneskene?“

„For at de skulle bli evindeligg salige.“

„Kan du regne i ditt hode?“

„Ja-a. Lite grann.“

„Hvor meget er det igjen av sytten og fem og ni og seks og tre, når en trekker fra fire, to og en?“

„Tri og tretti!“

Rektøren nikket fornøyd. Gutten var ikke noe dumt hode, kunne kanskje bli noe av ham med tiden, når han fikk lære noe.

„Kan du skrive også?“

Jo ristet på hodet. Han kunne nok ikke det nei.

„Ja, så skal du minsanten få lære det! Et, gutt! Et sild!“

Der Jo fant stenen, ble det anlagt en stor kåpgruve. Og den fikk navnet „Den gyldne Sten.“

Rektøren, n' Per, kostet berg-seminar på Jo. Og så ble han bestaltet som stiger ved den nyfunne gruve.

Nå var det ingen som turde kalle ham Grøtsleiv-Jo mer. Han ble nå kalt bare Stigers-Jo! Og mange av dem som hadde ledd av ham og ropt utnavnet hans, måtte nå finne seg i å klype i luebremmen når de møtte ham ved kirken sør på Bergplassen.

Han ble en navnsputt og dyktig bergmann; — men gift — — — nei, det ble han nok ikke. Han ville ikke gifte seg før han fant igjen den vakre jenten som kom og sang for ham den dagen han holdt på å fryse ihjel.

Når Stigers-Jo gikk med sin bergmannstav mellom gruvene, pleide han å mulle og syng:

„Vakne no!

Sjå sola skin ti fjellom, ho!

Her kjem je

me arven din;

sjå, den ligg

ti ha'n min.

Vakne no,

stakkars Sultin-Jo!“

Og så er det blitt meg fortalt, at den kvelden Stigers-Jo lå og holdt på å dø — han var da en eldgammel mann — smilte han og sa med det samme sola gikk ned:

„Nei, å nei! No er a her den pene jenta!“

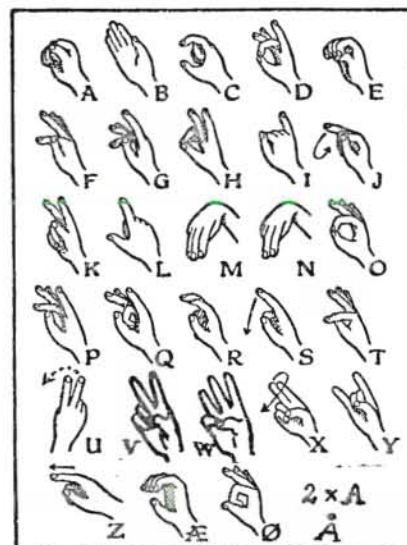
En fire-åring og en fem-åring sitter og ser i en billedbok. Den eldste «underviser»:

— De sorte prikkene heter bokstaver, men de er bare for voksne, som ikke kan forstå bilder.

Lille Georg ba aftenbønn og snakket så lavt at moren ikke hørte hva han sa.

— Jeg kan ikke høre deg, vennen min, sa hun.

— Jeg snakker heller ikke til deg, svarte Georg.

Det norske en-hånds finger-alfabet

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

Hulda Lie Hansen:

I lyset fra Julegaten

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

Tåken gjemte byen langt der inne. Den store lastebåten lå tungt i sjøen. Ismørjen skurret mot sidene. En grånet matros sto og speidet innover. Det var mange år siden han gikk leden ut for langreis. — Han hadde nok glemt hvor kaldt det kunne være hjemme i Norge. Nordasnoen kjentes gjennom marg og ben. Nå husket han med glede på en gammel islandstrøye, som i årevis hadde ligget i skipsssekken. Den kunne bli god å ha nå. Men det hastet jo ikke. Han ga seg til å rydde langs rekken.

Snart strøk de forbi Nesoddtangen, og tåken lettet for utsynet til kjente konturer i byens omegn. En underlig glede tok ham ved lyden av kranene inne på kaien. — Havnen var isfri, og snart klappet kolossen inntil den lengste utstikkeren. Matrosen som mønstret av møtte sjauergjengen ved landgangen. — Hvor skulle han nå ta veien? — Si det, svarte han sin egen tanke. En drosje kom forbi. Han praiet og fikk den.

— Hvorhen? Sjøføren mønstret ham.

— Til et hotell for sjøfolk.

Damene i resepsjonen vekslet blick da matrosen kom inn. Direktøren hadde bedt dem se nøye på sjøfolk uten rang. Den eldste av damene viste ham inn på nr. 8 ved siden av resepsjonen. Den lille lyse fru Skjold smilte litt da hun strevet med å tyde matrosens navn i fremmedboken. Skriften var skrall, men det sto da virkelig *H. Skjold, matros fra D/S Koribantikk*.

Værelset hadde vindu mot den travleste gaten. Lenge ble han stående der og betrakte gatelivet. Alt virket så smått og enkelt, sammenliknet med

byene han kom fra. — Han vendte seg og kastet blikket innover i det spartanske rommet. — Ja, så er jeg kommet hjem da, sukket han tonløst.

I skipsssekken hadde han brev og gamle papirer som han nå ville se igjennom. Han flyttet sekken bort til bordet og tendte lampen. Men snart sto han atter ved vinduet og betraktet julegaten, nå var den opplyst og tok seg vakkert ut med lys og granbar. Folk hastet inn og ut av butikkene og var travle og interesserte tross kulden. —

Kvelden ble lang. Han fikk ta en tur på gamle tomter.

Han gikk fort, hutret og kulsket. Der julegaten endte, snudde han og hastet tilbake til hotellet. Her ville han bli til over helgen, siden fikk han vel mønstre på igjen. Styrmannen hadde rådet ham til det.

Han la alt tilbake i sekken og ble lenge sittende med lukkede øyne før han gikk til sengs. Hjertet var så urolig, og såre tanker trengte på i hans sinn. Time etter time lå han søvnløs og stirret på lysstrimen fra den store buelampen i gatekrysset. På nattbordet lå esken med kinin. Han ville ta en tablett, men det hastet jo ikke.

„Gå med deg, bli borte, la meg aldri se deg mer.“

Hun sa det dengang, Ingeborg, men hun hadde ikke ment et ord av det. Akkurat den dagen fikk han hyre. Det var kameraten Ove Nermo som skaffet ham den. Ove, som engang var hans beste venn, og nå, etter siende var gift med Ingeborg! — Bare for å plage henne litt hadde han ventet med å skrive, ventet med å ordne trekket også. — Så gikk tiden fra ham, og dagene ble til lange, vonde år. — Gud bedre, Gud bedre, jamret han sårt. Atter og atter spurte han seg selv: Hvorfor skrev du ikke hjem? Hvorfor gjorde du ikke din plikt som mann og far?

Hånden tok atter etter sovemidlet, men det var like godt å vente litt. Han fortsatte å vånse seg i anger og selvbebreidelse til hjertet begynte å slå som om det ville ut av brystet. Endelig tok han kininen og fikk en drømmeløs søvn til han atter hørte byen våkne.

Julaften hadde sitt gamle ansikt i fødebyen. Han gikk over Stortorget, opp Grensen og Akersgaten. Snart sto han i gaten bak den gamle kirken og så inn i gården, der han engang hørte hjemme.

En flokk småbarn med julemasker for ansiktet lekte og sang „Lang, lang rekke“.

Han ble stående og lytte. Det var rart å høre norske barnestemmer. Snart listet han seg inn porten og opp trappene, lesende på dørskiltene. *Ove Nermo* — han syntes bokstavene ble levende. Han hastet opp neste trapp, da han hørte en liten pike komme gråtende. Der han sto, så han henne stanse utenfor døren til Ove Nermo. Døren ble åpnet av en gammel gråhåret kvinne, som med vennlige ord trøstet barnet. Han hørte tydelig hva Ingeborg sa: „Gråt ikke du Vesla, snart kommer bestefar med lønning, og da skal du og jeg ut og handle — både maske og mere til“. Barnet ble lukket inn, og mannen som sto i trappen ovenfor, listet seg ned igjen.

Ennå var det kortevarebutikk i gården. Han gikk inn og sto der mens han røkte en sigarett og kjøpte noen småting. Damen i butikken var vennlig mot

barna som tråkket ut og inn og kjøpte for sine småskillinger. Utenfor vinduet så han den lille piken som ikke hadde julemaske, men måtte vente til bestefar kom med lønning.

Damen bak disken var pratsom, og snart sto hun og fortalte om den lille vakre piken — en som bor hos sine gamle besteforeldre, ja, en av dem som ble igjen da krigsmakten forlot landet, sier hun stille.

Matrosen står der og lytter tankefullt. Han har jo vært borte fra alt dette. Den lille piken står fremdeles utenfor vinduet, og damen forteller, nesten som ros, hvor vakker hennes mor er, og legger til: Hun arbeider på et hotell nede i byen, men er en tur hjemme hver dag og ser til foreldrene og barnet.

Matrosen ser på klokken, stumper sigaretten og kjøper, likesom i et innfall, den fineste julemasken i vinduet, og ber damen gi den til barnet, som fremdeles står der ute alene og venter på bestefar.

Mot sedvane gjør han straks det han har bestemt seg for. I nærmeste butikk gjør han et størrematinnkjøp og ber kjøpmannen notere adressen. Da

han merker at adressaten er kjent, sier han bare: Det skal være en oppmerksomhet til Nermo's fra en gammel venn på gjennomreise.

Styrmannen på Koribantikk hadde spurt etter ham, ble det sagt på hotellet. Men han kjente seg så sliten etter denne turen ute i kulden, og besluttet å bli innendørs. Skipet var ennå under lossing, så det hastet jo ikke med å treffe styrmannen. Dessuten var det julekveld. Han ville være helt alene denne siste julekvelden i hjemlandet. Inne i resepsjonen ble han stående litt lenger enn nødvendig, mens han ga beskjed om julemat på værelset, og at han ikke var tilstede for noen denne kveld. Den unge, lyse damen ved sentralbordet, smilte så vennlig til ham. Hun bød ham nye aviser og et julehefte, som hun nettopp satt og kikket i.

Kvelden var stille og frostklar. Gatene lå nå som utdøde. Folkelivet var stilnet da kirkeklokkene ringte helgen inn. Han spiste sitt ensomme måltid og la seg på sengen uten å kle av seg. På nattbordet la han lommebok, sovemiddel og aviser.

→

TANKER OM GUD

AV LUDVIG HOLBERG

Aldrig den sunde Fornuft faar Kraft til at fatte, hvad Gud er;
kun af hans Gjæringer grant ser vi, der lever en Gud.
Aldrig den blinde ved Ildstedet ser den lysende Flamme;
dog hvis dens Varme han naar, merker han nok, den er til.

Siger du: Leved i Sandhed en Gud, var der ei noget ondt til —
svarer jeg: Uden en Gud fandtes der ei noget godt.

Intet paa Jorden der er, som den sande Lyksalighed sikrer,
intet, der skjenke os kan Lykke, som ret varer ved;
Pengene giver den ei, ikke heller den jordiske Ære,
ikke den stoiske Dyd eller den stoiske Ro.
Et kun jeg ved, der kan vise mig Vei til den varige Glæde;
Haab om et hinsidigt Liv; al Ting for Resten er Tant.

Alt hvad Naturens er, til fæle Ruiner skol worde;
Sæden voxer hvor før Troja den mægtige stod.
Der hvor Aske og Sten du skuer i dyngervis ligge,
stod der et kongeligt Hus, høitbesunget og stort.
Slinger og Ravn bor, og Rovdyr søger sit Bytte,
her hvor den høieste Gud havde paa Jorden sit Bo.
Gruset under din Fod var det Allerhelligstes Mure;
ingen fik komme dem nær uden den høieste Præst.
Templet faldt, da der bygdes et nyt i Aand og i Sandhed;
Templer er Skygge og Skin, Aanden er Legem og Liv.

Modige midt i den gloende Ovn tre Ynglinger stode;
liflig og tonende klart Sangen fra Læberne flød.
Ei deres Legeme ødtes, men sval blev den glødende Ildovn,
Hjertet kun brændte i Barm, Aanden var luende hed.
Saaledes og maa en Skuld være varm, om han værdig skal synge;
ene Begeistringens Glød vækker en Digter til Kvad.
Aldrig den jordiske Lue har Magt saa den løfter til Sangdaad.
Flammen, der Sjælen gir Flugt, kommer alene fra Gud.

Snart var det stille inne fra resepsjonen. Bare fjern musikk og strofer av julesanger fra radio nådde inn til ham. Det var lunt og lyst i rommet. Gjennom de tynne gardiner strålte månelysset omkapp med buelampen og laget lysbro fram til sengen.

— — —
Kanskje hadde han sovet. Smertene og frost-riene i brystet gikk over til feber og svettetokter. Han lukket øynene og trakk dynen over seg, men om litt satte han seg opp i sengen. — Fram i lysstripen mot ham kom Ingeborg, med den lille piken ved hånden. Bak henne sto Ove Nermo og rakte hånden mot ham. Og ved døren sto damen fra resepsjonen. Hun hadde vel vist gjestene inn, tross forbudet.

Oves stemme er litt ustø, men han hører tydelig at han blir buden hjem til ham og Ingeborg.
„Trodde dere jeg var død? Jeg rømte bare den-

gang i Bokko. Det var en annen Håkon som ble drept der, og det var heller ikke på skipet jeg fór med“.

„Du kom jo aldri hjem, Håkon, derfor måtte jeg ta meg av familien din“, sier han nesten som en bønn.

Men Håkon har bestemt seg for å mønstre på igjen. Alt er best som det er.

Inn i det stille hotellrommet kastes lysskjæret fra julegaten, over sengen hvor en gammel mann ligger med halvåpne øyne, som om han ser mot døren. Om munnen sees et stivnet smil, og hånden, som hviler på brystet, lukker seg hardt om en kininkapsel.

— — —
Det er langt på juledagen før noen på hotellet oppdager at matrosen på nr. 8 har hyret seg for siste reis.

Legenden om ST. GEORG

(Speiderbevegelsens skytspatron)

FRA TYSK, GJENFORTALT AV HENNING DAHL

Vi har noe som heter *sagn* og noe annet som heter *legender*. For meg står det slik at *sagn* mest er fortellinger fra tiden før Kristendommen, mens *legender* har et ganske spesielt kristelig preg. Og nå har jeg nettopp lest en tysk bok om helgenskikkelser, og det falt meg inn at det kanskje kunne passe å fortelle litt om den hellige Georg, som jo betraktes som speiderbevegelsens beskytter. I denne bevegelse er jo også mange *døve* med, og derfor har jeg ønsket å fortelle litt i *Døves Jul*. Men først vil jeg i all korthet nevne at jeg, da jeg leste om St. Georg, kom til å minnes hva jeg leste i mine guttedager blant «Sagn og eventyr fra grekernes og romernes heltetid» om helten Perseus med Medusas hode.

Medusa var den yngste og eneste dødelige av 3 søstre som av en eller annen grunn av gudene var forvandlet til 3 uhyrer, så skrekkelige at mennesker som fikk se dem øyeblikkelig ble forvandlet til sten. Allikevel lykkedes det kongesønnen Perseus ved gudinnen Athenes (romersk Minervas) hjelp å drepe Medusa. Men det var ikke fritt for at han under forberedelsene hadde skaffet seg hjelpemidler ved smiger og list. Det var bl. a. et par bevingede sko som satte ham istand til å bevege seg hurtig gjennom luften, og en pung som han kunne fylle alt han trengte i; den utvidet seg ubegrenset og trakk seg siden sammen igjen og ble liten og lett tross alt som ble fylt i den. Men en tapper mann var han, og klokskap skulle også til for å felle Medusa. Og etter endt død, på vei tilbake til sitt land, vant han den som ble hans hustru, prinsessen Andromeda, som han frelste fra en skrekkelig død. Han fant henne bundet til en klippe, tross foreldrenes og sin egen fortvilelse, ved loddtrekning brakt som offer for et havuhyre som i lange tider hadde anfalt landet og krevet menneskeoffer. Perseus drepte uhyret, befridde Andromeda, og hun ble hans dronning da han som konge kom tilbake til sitt rike. Ja det var sagnet.

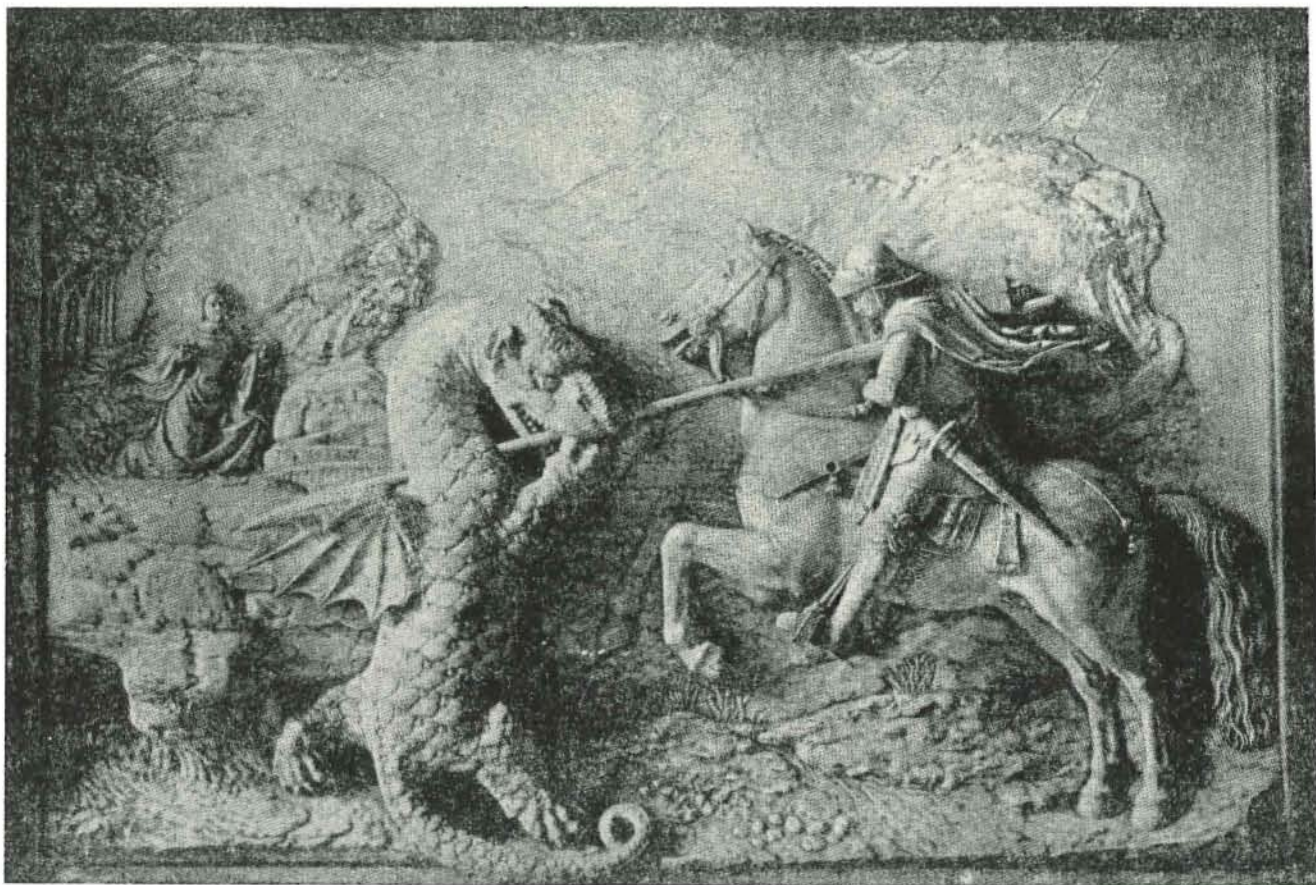
Og nå kommer jeg til legenden. Jeg synes sagnet og legenden bør stilles ved siden av hverandre, for sagnet forteller om jordisk makt og herlighet. Legendene om himmelsk oppofrelse og udødelig glede. Hverken *sagn* eller *legender* kan tas som helt historisk sannhet. Men det er en kjerne i dem begge som gjemmer en levende sannhet.

Om den hellige Georg fortelles det at han ble født i år 280 etter Kristi fødsel og av kristne foreldre. Man tror at hans far var død som martyr, og det ble derfor hans mor som ledet hans oppdragelse. Han var av fornem familie, som dertil også var rik, og krigerhåndverket ble derfor naturlig for ham; for i Rom gjaldt krigeren for alt. 17 år gammel ble han soldat. Men for ham, som av hele sin sjel var en kristen, var soldattjenesten en kamp for rett og sannhet. Det ser ut som han allerede som gutt har vært grepet av Kristendommens ånd og at han ved siden av det naturlige heltemot, som er et særpreg for den ekte kriger, også ble båret oppe av noe overnaturlig eller overjordisk. Det pleier gjerne å være et spesielt trekk i de forskjellige helgeners liv,

som i fortellingen om dem blir holdt frem som betegnende for dem, og for St. Georgs vedkommende er dette hans kamp med dragen. En drage er jo for oss moderne mennesker et fabeldyr, hvis virkelige eksistens noen gang i tiden vi tviler på. Men vitenskapen har dog bevist at det har eksistert høyst merkelige og veldig store villdyr. Og enten denne fortelling om St. Georg og dragen er historisk eller legendær, så er den et bilde på kampen mot raskapen til forsvar for den svake. Legendene går ut fra at det skjedde i omegnen av Beirut (i Lilleasia). I en innsjø der herjet en uhyre drage, som gjorde både vann og land usikkert. Den forlot vannet bare for å styrte seg over både dyr og mennesker. Ofte kom den like opp mot stadsporten og forpestet luften. Folket besluttet da å prøve på å stille den tilfreds ved hver dag å bringe den to får som offer. Men snart var det ikke flere får igjen. Så spurte man et orakel om råd, og oraklet svarte at man måtte bringe dragen menneskeoffer til fortæring og bestemme ved loddtrekning hvem som skulle ofres. Historien bekrefter jo at den slags menneskeofre ofte har funnet sted. Oraklene, d.v.s. avgudene, forlangte med forkjærlighet menneskeoffer, som er en helvedeslidenskap. Hos ville folk finnes menneskeofre i sin råeste form. Hos mer dannede folk finnes de i en finere form. Demonene vil blod og tårer, disse tårer som av den hellige Augustin ble kalt sjelens blod. Har ikke også vår moderne tid vist oss dette, både i den råeste og finere form? — Men tilbake til St. Georg og dragen. En dag falt loddet i Beirut på Margarete, kongens datter. Kongen nektet å utlevere sin datter. Men folket var nå blitt opprørt. Man omringet palasset og truet med å stikke det i

Jacopo Bellini, tegning fra ca. år 1440.

Michel Colombe, relief, Louvre, 1508—09.

branr. Man ville brenne kongefamilien inne. Kongen skulle gi etter, og han ga etter. Han utleverte sin datter og man smykket henne med festklær.

Også dette er verd å legge merke til som noe betegnende ved offeret. Alltid og overalt stiger offeret festkledd på bålet. Mennesket lar offeret føle livets verd i det øyeblikk livet skal berøves det. Med dette middel gjør man sverdspissen skarpere. Slik ville loven det.

Margarete blir ført til det stedet hvor uhyret vil bemektige seg henne. Hun lener seg, badet i tårer, til klippen. Ved siden av henne ligger et får. Fåret skal være hennes kamerat. Uhyret vil i det samme måltid sluke både Margarete og hennes sinnbilde: to lam på en gang.

Men se, forbi klippen kommer den hellige Georg. Han ser den unge gråtende piken og går bort til henne og spør om grunnen til hennes sorg. Hun forteller om sin ulykke. Den unge helt blir stående ved siden av henne.

Plutselig bruser vannet opp. Dragen ruller seg opp, deler bølgene, gyselig hvislen fyller luften, stinkende dufter forgifter den. Den unge piken utstøter et skrik av redsel. — „Vær ikke redd!“ sier den hellige Georg. Han stiger til hest, befaler seg Gud i vold og styrter seg over uhyret, bibringer det et dypt stikk med sin lanse og tvinger det under sine føtter.

„Nå“ — så sa Georg til den unge piken, „ta beltet ditt og legg det om dyrets hals“.

Og de førte uhyret inn i byen, hvor folket brøt ut i frydeskrik og takkerop. Og Georg sa til folket at ville de tro på Gud, så skulle han drepe uhyret helt. Da mottok kongen dåpen, og tyve tusen mennesker med ham. Kongen ville overøse Georg med æresbevisninger og dele sine skatter med ham. Men Georg lot alt dele ut blant de fattige, omfavnet kongen, anbefalte alle ulykkelige til hans omsorg og vendte tilbake til sitt land.

— — —
På denne tid hersket keiser Diokletian. Han var en meget from mann, for from betyr hengiven, og hans fromhet var viet Apollon, for hvem et orakel var opprettet. En dag spurte keiseren dette oraklet til råds i regjeringsanliggender. Men oraklet svarte fra sin hule at det var hindret fra å svare. „De rettferdige på jorden hindrer meg i å tale fritt“, sa det. „De gjør den rene impuls uklar.“ — „Hvem er de rettferdige?“ spurte keiseren. „O fyrste“, svarte oraklet, „det er de kristne“. Fra den dag antok kristenforfølgelsen, som just var slappet av, et skrekkelig omfang.

Georg var en betydningsfull personlighet i riket. Han var, som før nevnt, av fornem familie, var rik og dessuten kriger. Alle disse egenskaper ga ham visse forrettigheter, og da særlig stillingen som offiser og kriger. Da Georg nå så at forfølgelsen mot de kristne tok til igjen, ble han så vred at han ikke kunne tie. Hans venner rådet ham til å være forsiktig, men deres råd var uten virkning. Og dog visste Georg at Diokletian var en mann som var i stand til,

når han var i slett lune, å ofre selv sine beste venner. Georg kjente hoffets vaner. Han kjente dem endog så godt at han delte ut sine penger og sine klær blant de fattige — som et menneske som for sin personlige del ikke trengte til noe mer.

Man må tenke på at Georg var en meget ung mann. Kanskje ble hans tillit og hans overnaturlige dristighet styrket av denne omstendighet. Han var omkring tyve år gammel, var tribun (rådsherre) eller mere. Og han hadde adgang til keiseren og gjorde bruk av det. „Unge mann“, sa keiseren til ham, „tenk på din fremtid“. Georg skyndte seg å svare, men keiseren ble vred, og hans vrede måtte bli så meget større fordi den var uten innlysende grunn og hadde sitt utspring i den samme kilde som oraklets svar.

Vaktene fikk befaling til å bringe Georg i fengsel. Der kastet man ham til jorden, la ham i lenker og veltet en svær sten på brystet hans.

Den følgende dag ble han på ny ført frem for Diokletian, men da alle overtalelser hjalp like så lite som dagen forut, så bandt man Georg til et med stål-spisser beslått hjul, som om man ville rive ham i tusen stykker. Da den vanlige tortur ikke hjalp, så måtte man finne på nye midler. Georg fikk navnet „Den store martyr“ på grunn av de usannsynlig grusomme kvaler han måtte tåle før sin død. Han led døden tusen ganger etter hverandre.

Man pisket ham til kjødet sprang fra knoklene. Deretter ble han kastet i en brennende grube. I flammene sang han Davids salmer. Men en engel hindret flammene fra å virke, og etter tre dager og tre netter var Georg ikke forbrant, men helbredet.

Da lot Diokletian glødende jernstøvler som innvendig var forsynt med pigger trekke over hans føtter. Selv denne pine hadde lenge ingen følger. Men tilslutt tvang den Georg til et smerteskrik. Men da han ikke var død, ble han lagt i lenker og kastet i et fangehull. Her mottok han nattverden. Da falt lenkene av ham. Nok engang ble Georg lagt på pinebenken. Men da skjedde noe merkelig. Under sitt martyrium ble han undergjører, og mens hans blod fløt øvde han barmhjertighet mot andre, samtidig med at han selv måtte bli ved å lide uten å dø.

Da ba han selv om å bli ført inn i templet for å få se gudene som man tilba der. Diokletian kalte da senatet sammen for at dets medlemmer skulle bli vitne til hans seir. Alle høye personligheter skulle sammen med ham se på hvordan Georg underkastet seg og endelig tilba Apollon. Alle øyne var rettet på ham.

Georg gikk nær til avgudsbildet. Så hevet han sine hender. Og så gjorde han korsets tegn. „Vil du“, sa han til avgudsbildet, „at jeg skal ofre til deg som Gud?“ — „Jeg er ikke Gud“, svarte demonen. Og tvunget til det, bekjente den: „Det gis ingen annen Gud enn den som du forkynner.“

Straks tonte klagende og uhyggelige stemmer fra avgudsbildene, og de falt ned i støvet.

Da grep man Georg på ny og hugget hodet av ham.

En meget utbredt overlevering påstår at den helige Georg før sin død hadde bedt Gud om at han ville høre deres bønner som i erindring om hans martyrium ville anrope ham. — — —

Hva så med den udødelige glede? Det er gleden ved virkelig å bli i stand til å tjene og hjelpe andre, fordi en har funnet sin frelser og lært hva som ligger i disse Jesu ord: Den som finner sitt liv skal miste det (nemlig det liv som søker sitt eget). Men den som mister sitt liv skal finne det (nemlig det liv som lever for andre). Og *det* kan ikke dø.

Slik kunne legenden om St. Georg bli en impuls for den speiderbevegelse som just gir seg utslag i tjeneste for andre, selv om den ikke behøver å bringe et martyrium slik som St. Georgs. Å glemme seg selv i det daglige liv for å gjøre andre glad, det er et liv som bærer det evige i seg.

Rundtomkring

Wild West i Texas

Det hendte i 1875. Det var dengang få døve i Texas og langt mellom farmene. En dag kom det en døv mann til en farm. Da farmeren kom ut, tok den døve seg til lommen for å ta fram blyant og papir. Farmeren skjøt ham ned på flekken. Han trodde at den døve tok etter pistolen.

Israel/Egypt

Under den israelske okkupasjon av Sinaihalvøya benyttet 19 døve fra Tel Aviv anledningen til å besøke Gaza. De dro avsted i egen buss. I Gaza prøvde de å komme i forbindelse med døve egyptere, og omsider fikk de tak i en sådan. Da han bare kunne arabisk, var det ikke meget de kunne få ut av ham. Det eneste de oppfattet med sikkerhet, var at mannen var 23 år, far til 3 barn og sannsynligvis flyktning. Israelerne ble fulgt av en sverm med barn som ville selge sjokolade med bilder av Nasser på, russiske fyrstikker og tyske blyanter, blir det bl. a. fortalt i „Demama“, organ for den israelske døveorganisasjon.

Nord-Afrika

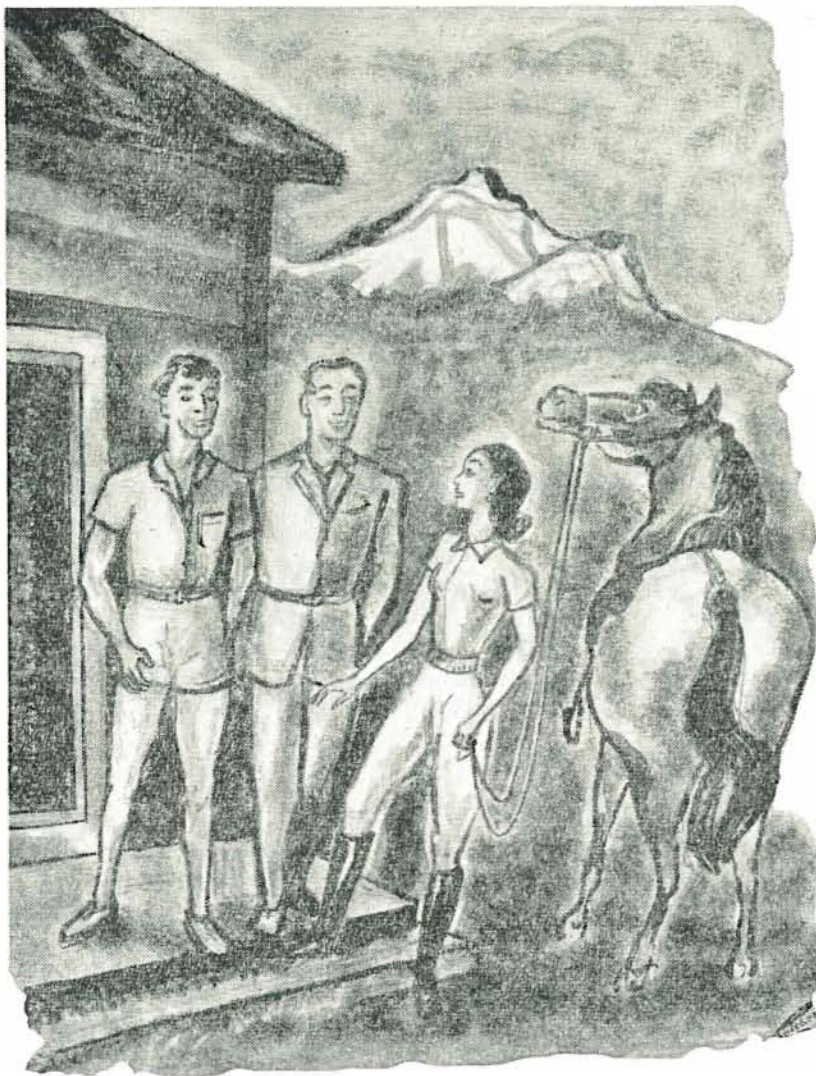
Det finnes 4 døveforeninger i Nord-Afrika, som samles til møte hvert år. I år var det meningen at møtet skulle holdes i Algerie, men på grunn av urolighetene der er det lite trolig at møtet vil finne sted.

Sør-Afrika

For to år siden sto en døv neger fra Johannesburg anklaget for mord. Det var en sak utenom det vanlige, ettersom den anklagede var døv og stum, og dessuten hadde et svært mangelfullt ordforråd. Han hadde lært et spesielt tegnspråk på den skolen han hadde gått, og man fikk omsider tak i hans lærer som i de to dagene rettssaken pågikk oversatte hvert ord til og fra sin tidligere elev, som klarte å bevise sin uskyld. Den døve negeren ble frikjent og ble til og med tilkjent erstatning.

Korea

I de siste 555 år har alle koreanske bruder måttet spille døve og blinde på bryllupsdagen. Denne skikken skriver seg fra en befaling av kong Hetai Jong, som i år 1400 fikk en døv og blind datter.

Puh, hvor det er varmt! Ingeniør Clausson tørket seg over pannen med det ikke altfor rene ermet på tropejakken.

Hans venn og overordnede, ingeniør Kaj Winge, kastet et blikk på termometeret, som sto på „kvikksolvets kokepunkt“, som han pleide å uttrykke det. — Ja, det er ikke nettopp slikt julevær som vi er vant til, svarte han.

— Kommer du på klubben ikveld? spurte Clausson. Vi skal ha risgrøt og gås. Jeg tror de kommer, hele hopen.

— Ikke *alle* kommer, svarte Winge. Jeg kommer ikke.

Clausson lo forståelsesfullt. — Ånei, du skal vel ut på haciendaen til Don Pedro. Og til den lille Donna Maria, tilføyde han med et talende blikk.

Winge skakket på hodet. — De har bedt meg komme, men jeg vet ikke riktig. Jeg vil oppriktig talt helst være alene. Juleaften er

den eneste kvelden jeg ikke kjenner meg hjemme her. Nå har jeg i fem år fartet rundt i tropene og bygget kraftstasjoner, og det finnes stunder da jeg kjenner brennende lengsel etter et kaldt pust fra et leende blått hav. Og jeg lenger etter å få se en ordentlig dansk bøeskog eller en bølgende aker i solskinn. Men det går jo snart over igjen. Solen skinner jo også her, og himmelen er blå over alt. Når det ikke er overskyet, la han leende til. Så ble han igjen alvorlig. Men juleaften! Da er det ikke bare en lengsel hjem, som straks går over igjen. Han reiste seg plutselig. En hest var kommet galopperende nedover den brede alleen, og nå sto ryttersken — en slank ung dame med svart hår og store, mørke øyne — på trappen.

— Lykkelige mann, mumlet Clausson for seg selv. Han hadde lagt merke til uttrykket i Donna

Marias øyne da hun så på hans venn.

Hun var datter av Don Pedro, traktens rikeste og mest gjestfrie godseier, og var av en gammel spansk slekt. Donna Maria var hans eneste barn, og alt på den store eiendommen kretset seg om denne vakre attenårige åpenbarelsen.

Winge og hans venn ledet anlegget av en vannledning oppe fra fjellene, og i samfunnet nede i dalen fantes en hel koloni av nordboere, som gjerne samledes om kvelden når de ikke var invitert ut

God, k

Av Jacob

til noen av de store eiendommene.

— Jeg har ridd hit for å spørre om dere ikke allesammen vil være våre gjester ikveld, sa hun.

Winge skakket på hodet, og Clausson kunne ha slengt glasset sitt i hodet på ham da han unnskyldte seg. Det var nesten synd å se hennes skuffelse. Han hadde alle sjanser, og den vanligvis så stolte Don Pedro la ikke særlig skjul på at han gjerne skulle ønske ingeniøren velkommen som svigersønn — og så holdt han seg tilbake! Nå, Clausson ville ikke være altfor uvennlig på julekvelden, men han skjellte iallfall ut sin venn da piken hadde ridd sin vei igjen.

— Du har sikkert rett, sa Winge, men juleaften ønsker jeg nå en gang for alle å være alene. Jeg vil se snø. Jeg begir meg opp i fjellet.

Det ble ikke talt mer om denne saken, men Clausson mistenkte sin venn for å ha ett eller annet fore. Winge hadde hele morgenen vært så besynderlig åndsfraværende, og han hadde vært borte i flere timer.

Lenger ut på dagen traff Clausson den unge damen igjen. Hun stoppet. — Kan De ikke forsøke å få Deres venn med Dem ikveld, sammen med de andre, spurte hun. Far synes så godt om ham.

Clausson tenkte at det nok like meget gjaldt henne selv, men han passet seg naturligvis for å si det. — Jeg tror ikke jeg får ham med, forklarte han. Han er imellom så underlig på julekvelden. Han vil se snø, har han sagt, og jeg tror faktisk han er så dum at han begir seg opp mot snøgrensen.

— Jeg hørte han satt og talte om julelys. Vær så snill å fortelle meg hvordan dere feirer julen hjemme i deres land, ba hun.

Clausson berettet om juleaftenen hjemme, når klokken ringte og husenes små vindusruter lyste

hvit jul

Helmersen

som gule kvadrater, mens kirkene var strålende opplyst. Han fortalte om julegranen med sine lys og om julegavene som lå under juletreet. Den mørkøyde piken lyttet interessert. Så takket hun og forsvant inn i en butikk.

Den gamle Don Pedro gikk fram og tilbake utenfor den lange lave hovedbygningen med den grønne malte verandaen. Langt borte i øst gikk julesolen ned og fikk de snødekte fjelltoppene til å gløde som blod, og gjenskinnet kastedes ned over det lille samfunnet i dalen. Ovenfor tegnet noen bartrær overgangen til de gylne topper, der snøen hersket.

Solskinnet lyste opp på veien og viste ham en liten skare menn i hvite tropedrakter. Det var den lille skandinaviske kolonien, som nå etter innbydelse fra den gjestfrie spanjolen kom for å feire jul. Don Pedro vendte seg om. — Maria, ropte han, nå kommer de! Men han fikk ikke svar, og så gikk han inn for å finne datteren. Men hun var ikke å finne, og da de hvitkleddede mennene steg av hestene, kom han ut igjen. — Jeg kan ikke forstå hvor min datter er blitt av, sa han. Men så lyste hans ansikt opp av glede. Han hadde fått øye på ingeniør Winge blant mennene.

— Men hva er det for et utstyr De kommer i? spurte han leende henvendt til Winge. Ingeniøren var nemlig kledd i en pelsforet jakke, og på hodet hadde han skinnlue.

— Jeg hadde tenkt å svikte dere ikveld og feire hvit jul oppe i fjellet, svarte han. Men så ombestemte jeg meg.

Donna Maria viste seg ikke, og til sist begynte alle å bli urolige. Plutselig kom Clausson til å tenke på noe. — Hun utspurte meg så energisk idag om den nordiske julen, sa han. Jeg er redd for at hun har dratt opp til snøen.

Det tok ikke lang tid for mennene å komme i sadelen, og så bar det i galopp oppover mot fjellene. I høyden delte de seg. Winge var aller ivrigst og dro avsted langt foran de andre. Han kom til gran-skogen, som minnet ham om hjemlandet. Han åndet inn den friske luften og kjente den sterke duften av harpiks. Men som hjemme var det allikevel ikke.

Han nådde snøgrensen. Nå kunne han prise seg lykkelig over at han hadde tatt skinnklærne på seg. Nå kom hans underlige idé ham til nytte. Han kom lenger og lenger oppover. De andre kunne han ikke lenger høre. Plutselig holdt han hesten inne. Han så et svakt lys langt borte, og så visste han straks hvor han var. Her fantes en tømmerhytte som var satt opp da de sprengte tunnel til den store vannledningen gjennom fjellet. Hvem kunne holde til der på julekvelden?

Da han kom fram, ble han enda mer forbauset, for gjennom de små rutene så han en mengde brennende lys. Han rykket opp døren og gikk inn. På den åpne kaminen brente det lystig, og på bordet sto en liten julegran med tente lys. Under denne lå noen julepakker. Han så seg undrende omkring. Det hersket en så besynderlig uorden i den store stuen. Stoler lå veltet, og på gulvet lå et svart silkesjal, slikt som de velstående damene brukte. (Forts. side 28)

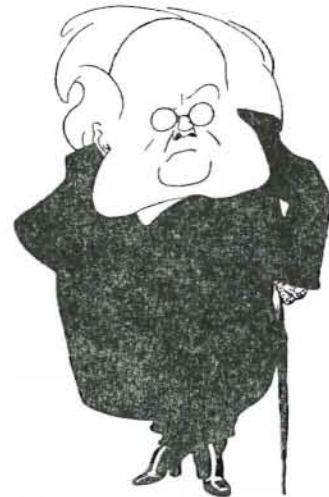

Norske Ordtak

Sundt folkevett og kloke karakteristikker

„Naken er jeg, men slik ble jeg skapt.
Intet er vunnet og intet er tapt.“

Ja, denne aforismen skulle en sverge på var skapt av Ibsen. Den er i ett og alt lagt i Peer Gynts munn. Men den er sannelig langt fra og nære ved, for å være i samme stil. Det er Sancho Panza's avskjedsord til den øy hvor han ble holdt for narr som stattholder, men hvor hans kloke folkevett gjorde dem som gjorde ham til narr tause og forlegne. Sancho Panza's vrimmel av ordtak gjør selv don Quijote irritert, selv om ridderen av den Bedrøvelige Skikkelse forstår at bonden Sancho's idéverden er forankret i ordtakene. Det er det samme håndtak som Peer Gynt trøstet seg med i motgangen. Og den gode Peer var nok ikke noen annen enn Henrik Ibsen selv. Det er aforismens glitrende prisme som framfor noe annet er så hjerteklemt nærliggende for enhver liten Peer i salongen at han medopplever og gir rommelig ekko for folkeordet: Ordtaket, Ordspråket, Visdomsordet, som noen kaller det. De er ganske sikkert wesselske karakteristikker født av Tiden, Stunden og Enheten, de tre kryssende hovedfaktorer i dramaet: Det lille og det store. Det lille er aforismens klingende, fullvektige mynt som i en setning gir perspektiver og retrograd syn på en gang. Hvert land har de samme tanker, de samme menneskelige reaksjoner (måen vel si), men de har funnet sin egen dur og sin egen møll, variantene innen skalaens rikdom er mangfoldige, dog uten å miste kontakt med hverandre. Derfor er Sancho Panza (eller dikteren Miguel de Cervantes) og Henrik Ibsen på bølgelengde. Det er ikke geniens utkrystalliserte visdom. Peer Gynt er ikke fullvekter slik. Sancho Panza heller ikke. De er alltid bundet til materialismens sterkt begrensede felt av lyrisk utfoldelse og intim tankekonsentrasjon. Det er aldri den enkeltes konsentrasjon en aforisme eller et ordspråk gir uttrykk for. Således slår Henrik Ibsen seg selv på munnen når han sier at den som står alene står sterkest. Han selv har ofret til „Almenhetens Gud“ mer enn noen annen norsk dikter har gjort, og gjort seg selv til talsmann for almenhetens visdom mer enn noen forfatter. Dette er ingen påstand, men et faktum. På den annen side er jo den gamle apoteker motsigelsens evige evangelium, og så får en bare folde hendene og si: Han hadde rett til slutt! Det ligger på linje med sluttordene i Prestens tale og er dyp tenkning, slik at Ibsen selv ville ha trukket de stramme leppene til rette for det usynlige fliret.

«Den står sterkest, som står alene.»

Men ordspråket har den romslighet som spenner fra Cervantes til Ibsen, fra „1001 Natt“ til Asbjørnsen, fra de eldste indiske sagn til våre egne sagaforrellere. Men hva er ordtakene? Hvor skal en plassere det i tankenes verden og visdommens reoler?

I et forord til en samling av engelske ordtak står det fyndig, og vi kan underskrive det: „Ordtakene blander vidd med visdom og vekt med vett. De kan nok bli et skjul for en slyngel, men også en hellig trøst for en helligmikkel.“

Det stemmer forbausende godt med innholdet i våre rikholdige norske ordtak, som Ivar Aasen var den første som tok seg av. De er et hellig klenodium, som hører hjemme blant det ypperste vi har av folkloristisk kunst og improvisasjon. De er så levende at de er gått folket i blodet, men de er vel verd å staple på benene i sin helhet og gi dem tyngde ved sin masserikdom av sundt folkevett.

„Visdom er ikke arvegods“, sier et norsk ordtak. Og filosofene nikker til det. „Lærdom kan en lese seg til, men visdom må du ta av eget bryst og hjerte“ sier ordtakene, som riktignok er av en ny dato og vel mer filosofisk preget enn folkespråkets opprinnelige lune.

Det folkelige ordspråk favner om menneskets menneske fra barn i mors liv til oldingens tunge livsvisdom, det har verdens lettsindighet like godt i blinken som det religiøse ordspråkets vektige tyngde og overbevisende moralpreken. Det rommer liv og død, lykke og visdom. Det har noe å si foreldre og barn,

om mennesker i stand og stilling. Det gir visdomsord om mat og drikke som moderne ernæringsfysiologer kan vurdere bedre enn noen annen, det snakker ut om mann og kvinne, om sykdom og nød og ondskap og djevlskap, om talefrihet og ordets makt og fare, om yrkesstolthet og arbeidsglede og om det å være glad ved å få leve. Ingenting er glemt i disse rikdommer, som daglig preger vårt språk og som vi nok ikke kunne ha vært foruten. De er i seg selv en mektig reserve i en stund av nød: Det være seg i gledens stund, der en ikke finner utløsningen stor nok, og det være seg nederlagets og sorgens, der det enkelte grep om en håndgripelig visdom, bringer en over kneiken. Og de samler seg mange ganger om et eneste problem, der det ene ordtaket griper inn i det andre og gjør det til en fullendt aforisme med filosofiens helhet. Slik glir ordtaket som mønster i en større vev enn det enkelte skulle gi grunn til å tro. Ta bare et eksempel som dette: «Vi er alle født under én Gud, men ikke under én lykke./ Og: — Lykken er som et kvinnfolk, den liker galninger best»./ Selv om: «Lykke og ulykke er granner, for når lykken er best skal en være seg mest».

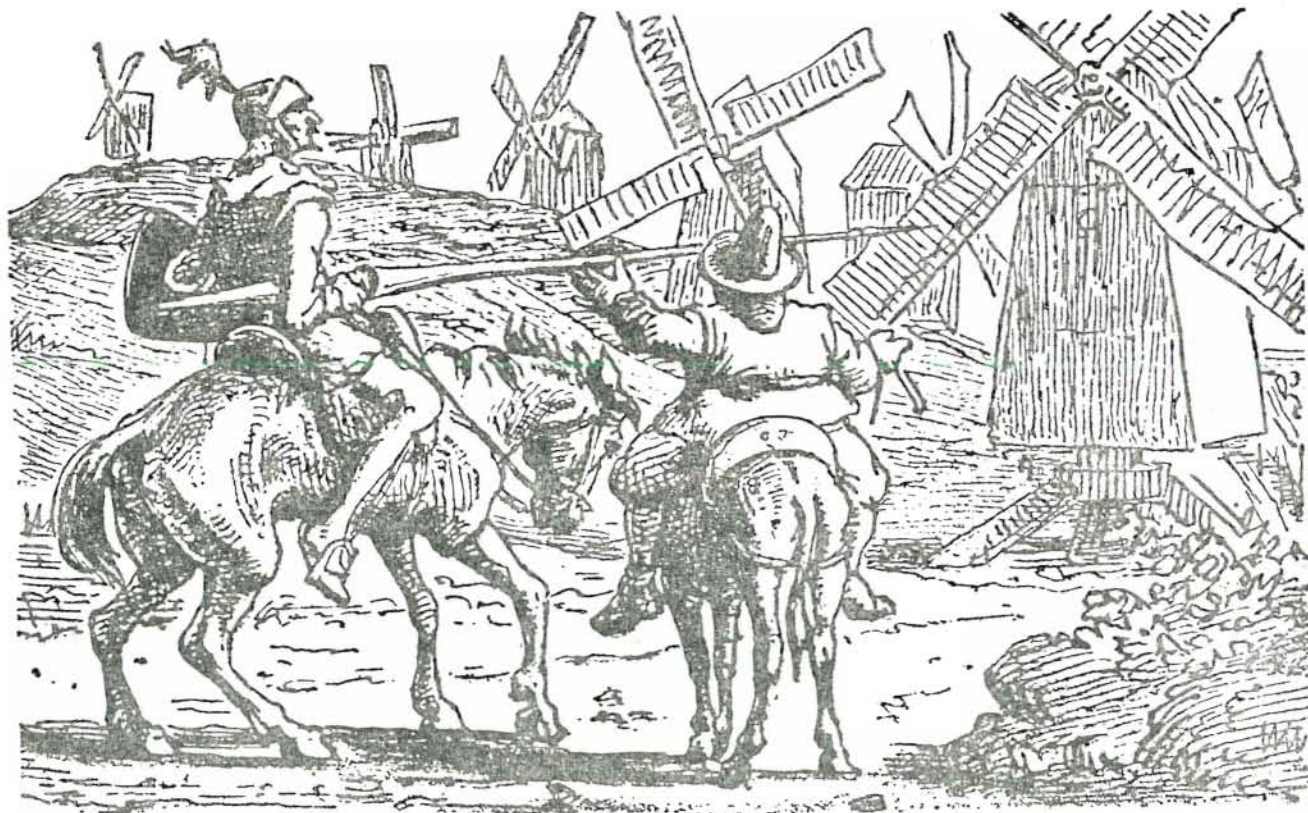
Her er tre ordtak gitt én ramme. Og det klinger som skarpe sverd når slike ordtak krysser hverandre: «Tungen taler som vettet tilsier./ En skal legge seg på sinnet at det første en mester gjør, det er at han lærer./ For: Bedre ulært enn ille lært.»

Og den som er trist i hugen for at han ikke har lest alt det han skulle (og hvem er ikke det?) han får trøst i: «Bare bok gjør ingen klok. / For: Bøker gjør folk både vise og galne.» Og den troende får rynker mellom øynene når han leser: «Det er ikke Guds ord alt som står på trykk.» Og når en snakker om tillit og tro, så faller det nesten i munnen: «Det er ondt å tro alle, det er verre å tro ingen./ Men: En skal tro det beste og forberede seg på det verste.» Og om ondskaper har folkevettet sagt: «Den det ikke fins ondt i, er det heller ikke noe godt i.» Ja, selv Freud kunne ikke formulert det bedre. Og dovenskapen har fått sin karakteristikk, mer pessimistisk enn

uoen psykiater kunne ha sagt det: «Ikke kunne er låkt, men ikke ville er verre.» Og: «Den er selv ond, som tror alle er onde.» De får ekko i: «Der elven er bred, er strømmen liten» og: «Det er ikke alt godt som går etter vilje, men en god vilje er bedre enn gaver./ Men: «Det hjelper såvisst ingen vilje, når makten vanter». Det er uunngåelig at en får neste ordtaket i synet: «En må være ærlig, hvis en ikke er rik.» Og da faller det så snublende nær å resonnerer: «Gull er gull, om det enn ligger på en søppelhaug.» Det er en blanding av opportunistisme og resignasjon som gir svar i: «Det er mye løynt for den som lite har røynt.» Eller det mest kjente ordtaket sier: «En får tute med de ulver en er iblant». Det er ikke norsk, men er blitt det med tiden.

Derimot er Askeladdens hjernevirksomhet formulert i: Det er mangt et godt hode under en fillet hatt.» Men som Askeladden er ungdommens usvikelige dovenskaps-symbol på flid og levedyktighet, det vil si: Oppreist panne om enn aldri så underkuet, så kommer eventyrenes skjegg gamle oldinger inn med sin elegie: «Der alderen kommer inn, vil han aldri ut igjen/ Og: Alle vil leve lenge, men ingen vil bli gammel.» Om Vårherre sier ordspråket videre: «Den snakker mest om Vårherre som vet minst om ham.» Og: «Gjør du ditt, så gjør Vårherre sitt». Det siste er gammelt ordtak fra Strilelandet og gir en kort og malende skildring av fiskerens farlige liv i brått og hav, hvor det å handle hurtig og bestemt er skjebne for ikke bare båt og mannskap, men også for heim og kone, barn og familie. Vårherre er her den visuelle handlekraft, den han vel-signer den dådrike med, som tar tingen på handlingens krysningspunkt, så å si i inspirasjonens brøkdal av sekund, og så takker forsynet og Vårherre for å ha den evnen — ennå.

Og når den store dommer av all synd er på tale, så faller det en i munnen: «Er det ikke synd, så er det ikke moro», og den visdommen er fra det religiøse fastland i Norge, så underlig det høres ut. Men det heter i lysere bygder østpå: «Det er syn-

Sancho Panza prøver å stanse Don Quijote, som vil angripe jettene (vindmøllene). Tegnet av Wilhelm Marstrand.

den en skal hate, ikke menneskene.» Og i fjordene sier en ofte: «Det er ikke verd å gjøre fanden svartere enn han er.» For: «Det som med synd kommer, med sorg går.» Og: «Den ene synd drar den annen etter seg.»

Man skulle tro at trekløveret var kombinasjonen av ord-takenes konsentrasjon.

Men når det gjelder de sosiale innslag er ordtaket enkelt og saftig, uten kommentar: «De store gjør som de vil, de små som de kan.» Og: «Det er ofte helg i herregården». Men: «Når en stor stein ramler, tar han mange med seg.»

En får sitte nederst ved bordet men ingenlunde tape målet av den grunn: «Tåle og tie er småfolks rett, men småfolk får verge seg med kjeften.»

Tåle og tie og tålmodighet, det er nok ting som også er innen rammen av ordspråket når det gjelder hjemmets arne: «En mor kan fø mange barn, men mange barn kan ikke fø en mor.» Og: «Barnehånd er lett fylt og barnesorg er lett slukt.»/ «Det går an når barnet trør på fanget, det blir verre når det tar til å tro på hjertet.»

Slik kommer oppdragelsens lære inn i ordtakets mangfoldighet: «Lyde og lære er ungdoms ære»/ For: «Den må alltid lære som lite kan»/ Og: «Det første en får lære seg her i verden er at ingen har lov til alt han lyster.»

Men om beskjedenheten settes høyt, sies det tydelig ifra at: «Det er pent alt som er lite, så nær som lite mat, for lite mat gir husehat.» Og det er visdom i generasjoner. For: «Det er bedre å bruke en tønne rug mer om året, enn å la det gå i doktor og medisin.» Det siste ordtaket er nok av moderne tider, men godt i pakt med ånd og tone fra gammelt. Og likeledes er de særdeles moderne de gamle som sa: «Han lever lengst som eter langsomst» eller mer dypsinndig: «Det kan bli en mann av en drikkar, men ikke av en ætar.» Men på den annen side har brennevinet fått sitt punktum slått fast: «Den ene dråpen drar den andre etter seg.» Og: «Den fulle og den fastende synger ikke samme visen.»

Men om ondskaper har ordtaket mange variasjoner. Den rammeste er vel: «Du kan korse fanden fra deg, men ikke onde mennesker.» Men ikke skal en kjøre seg for fast i den troen: «Det ligger ikke udyr i alle veier» sier et meget gammelt ord, selv om: «Ål er ål, alltid sleip og like håll.» Men på den annen side skal en vokte seg vel for å være menneskefiendtlig: «Hevn gjør bare det onde verre.» For: «Den som vil hevne all sin harm, han gjør seg både usel og arm.» Og: «Det fins alltid folk mellom fant, og fant mellom folk, men alle fanter kommer ikke på tukthuset.» Vår deg godt for den slags fanter, men: «Den er verste fiende som venn læst være.» Og årsaken finner en snart: «Fiendskap er snart tent, men sent slukket, for den ene brannen tenner den andre.» Men ikke skal vi tro alt som den slags kan avstedkomme: «Han er ond som ikke vil se godt, for neslen brenner venn som uvenn», det vil nok si at sladder og rykter sparer ingen, som vi vet.

Det er mangt skarpt sagt om kvinnfolk, som: «Tre ting tar aldri fornuft: Høns, svin og galne kvinnfolk», men: «Den som laster kvinnen glemmer sin egen mor.» Og det heter snusfornuftig: «Der jentene er penest er veien benest», men hardt norsk heter det også: «Garden gifter karen.» Og en får helde på hodet og gi begge to rett. «En frier skal spørre ørene mer enn øynene.» Forsiktig, er ordtakenes forfatteres råd: «Det er verst for en blir gift, senere blir det verre.» Men, det eldgamle og velkjente: «Når alt kommer til alt er ekteskapet som en åleteine: De som står utenfor vil inn, og de som er inne vil ut.» Og det kan være overbevisende: «Alle vet råd med en galen kjerring, så nær som den som er gift med henne.» Men så får en være føre vår: «Der en ikke slipper inn, blir en ikke kastet ut.» Og: «Den som ikke får ride, faller ikke av hesten.» Men en skal være seg om en vil inn i huset eller opp på høyen hest, for: «Store ord dreper ingen mann, men ett ord for mye sagt, setter mannen fast.» Og: «Et låkt ord er snart å få, men seint å av seg två.» På den annen side ofrer ikke ordtaket heimfodingen mange ord eller den munn-svake: «Holde seg hjemme og tie seg stor.» Den ordrike får ta hatten på om den passer: «Skulle alt bli gjort som blir sagt, ble mangt et ord usagt.» Men: «Den får liten varme av ilden, som er redd for røk.» Og det er så sant som det er sagt: «Passer ikke mannen tiden,

så passer ikke tiden mannen», og «Trette armer er bedre enn tomme tarmar.» Men ikke forhast deg, gode mann: «Hast er god når huset brenner, men det er leit å være brå, når en ikke vet rå.» Og dette kan også gi noe til ettertanke: «Måtelig hvilt er ingen tid spilt.» Det er fjellets ordtak, men ute i øygardsriket har de ett som dekker det: «Den som rever for en flåge, kan leve i mange dage.»

Og det er vel det ordtaket en kan leve lengst på, om en er så klok at en har det i minnet. Alle disse visdomsord kan på sett og vis rommes i ett eneste og kanskje det mest kjente og over alt i verden brukte til dagen: «Alt med måte». I det ligger folkevettet og sunn sans og den altomfattende visdom fra folke-munne.

Hva betyr det?

Bare én forklaring er rett, men hvilken? Svarene finnes på side 32.

1. Roll-mops: A Hunderase. B Sursild. C Bone-middel.
2. Statist: A Statistiker. B Statstjenestemann. C Skuespiller.
3. Nautiker: A Bonde. B Sjømann. C Dumrian.
4. Fata Morgana: A Ønskedrøm. B Stumfilmstjerne. C Luftspeiling.
5. Komplott: A Fruktgrøt. B Sammensvergelse. C Noe fullstendig.
6. Liberi: A Tiggeri. B Tjenerdrakt. C Landsnavn.
7. Nerium: A Grunnstoff. B Plante. C Sykdom.
8. Analogi: A Vitenskap. B Diktsamling. C Likhhet.
9. Karat: A Kjøretøy. B Komposisjon. C Vekt-enhet.
10. Individ: A Etterkommer av indianer og hvit. B Farge. C Enkeltperson.
11. Sarkasme: A Tankespråk. B Krampe. C Spydig-het.
12. Bankett: A Bankfilial. B Kortspill. C Festmåltid.
13. Agnat: A Smykkesten. B Vinsort. C Slektning.
14. Ahorn: A Førsteklasses horn. B Skohorn. C Tre-sort.
15. Balsam: A Vellukt. B Plaster på såret. C Er-statning.
16. Devis: A Sang. B Gjeldsbevis. C Valgspråk.
17. Fatum: A Skjebne. B Fint fat. C Hevn.
18. Bastion: A Musikkstykke. B Blomst. C Fest-ningsdel.
19. Arabesk: A Håndskrift. B Araberpike. C Forsi-ring.
20. Diskret: A Hemmelig. B Lumpent. C Taktfullt.
21. Gallion: A Vinmål. B Skipsdel. C Sykdom.
22. Bakkenbart: A Serveringsbrikke. B Vårløs-ning. C Kinnskjegg.
23. Dialog: A Smykke. B Samtale. C Dagbok.
24. Antikvar: A Boksamler. B Skriftklok. C Old-gransker.
25. Bodega: A Handelsbod. B Redskapsskur. C Vin-stue.
26. Pergola: A Hage. B Papir. C Buegang.
27. Osteri: A Meieri. B Høvleri. C Vertshus.
28. Cisterne: A Likør. B Ostesort. C Brønn.
29. Rosmarin: A Frukt. B Plante. C Parfyme.
30. Dromedar: A Skjellsord. B Doven person. C Kamelart.

Jean Maley's navn har i de senere år gjentatte ganger gått jorden rundt, og de fleste har sikkert hørt litt av hennes livshistorie. Vi går imidlertid ut fra at de fleste med interesse vil lese hva vår gamle døde venn i Tyskland, Oskar Matthes, har sendt oss; utdrag av artikler i *Onze Vriend* og *Schleswiger Nachrichten*.

„Bifallet er
forgjeves,
mine damer!”

Med den store moteoppvisning i Australias motehovedstad Perth, er alles øyne rettet mot en ennå ung pike, som med utrolig smidighet og vuggende i takt med musikken tripper oppover den røde løperen til estraden. — Fra hennes skøyeraktig leende ansikt stråler så megen livsglede at de blaserte kjøpere fra de store konfeksjons-hus og deres skallede sjefer får et vennlig glimt i øyet, og blikket deres viker ikke fra henne. Ikke de nye moter, men piken som for første gang skrider over estraden, er dagens sensasjon.

„Hun er den største oppdagelse siden Australia ble oppdaget!” utbryter den kjente motetegner Michael Serard begeistret, med den for kunstnere nødvendige overdrivelse. Og bifallet tordner.

Men et øyeblikk etter opplever man en annen og langt større sensasjon. Konferansieren holder den ukjente mannequinen i lyset fra projektorene. Hun skal presenteres, og konferansieren begynner, litt usikkert:

„Mine damer og herrer! Dere er naturligvis henrykt over vår nye mannequin Jean Maley. — Dere

applauderer dog forgjeves. Deres applaus kan hun nemlig ikke høre, for hun er døv og dessuten stum!”

— — —
Hadde Jean en slags syvende sans som gjorde at hun kunne føle seg inn i rollen som mannequin?

Hva måtte ikke den oppvoksede piken ha følt den gang da hennes mor tok henne ut av skolen, fordi guttene og pikene i grusomheten, som er egen for barn, plaget henne for hennes lytes skyld?

De smertelige erfaringene fra hennes første skoleår herdet Jean, og med en energi, som en neppe ville ha ventet av en sunn pike, begynte hun å arbeide med sin åndelige og legemlige utvikling, gjennom studier og gymnastikk, inntil hun oppnådde å bli en harmonisk ung pike.

Allerede som tenåring bestemte hun seg for å bli mannequin.

Hennes skuffede mor forsøkte forgjeves å få henne på andre tanker. Hun gjentok stadig at Jean på grunn av sitt lyte ikke kunne bli ansatt som mannequin på de store motehusene. „En mannequin må kunne snakke med kundene”, sa moren, „og du kan hverken høre eller snakke, så det finnes ikke et eneste motehus som vil ansette deg.”

Men Jean ville ta hevn på livet som hadde gjort all normal omgang med hennes medmennesker umulig. Hun ville gjøre seg bemerket og bli oppdaget. Og det varte ikke lenge før hun var den beste svømmersken i Perth. Dertil gjorde hun seg bemerket som en fremragende danserinne.

En dag danset hun så løssloppet, ikke etter dansemusikken, men etter en musikk som kom fra hennes indre, at en tilskuer, direk-

tøren for Perths mannequinskole, ikke kunne unngå å bli oppmerksom på henne, og han henvendte seg til henne da hun var ferdig. „De skulle bli mannequin“, sa han begeistret.

Begeistringen sank vel noen grader da piken istedenfor å svare ham tok fram en liten notisbok, rablet ned noen ord og rakte ham notisboken, hvor det sto:

„Jeg kan dessverre ikke forstå Dem. Døvtum! Vær snill å skrive, hvis De ønsker noe.“

Direktøren lot seg likevel ikke avskrekke. Han skrev:

„Frøken, De er veldig! Jeg er overbevist om at det kan bli en prima mannequin av Dem.“

Og nå sto Jean Maley ved den store jubileums-moteoppvisningen i Perth, mens et øredøvende bifall bruste mot henne. Hennes drøm var gått i oppfyllelse.

Australias mest kjente primadonna, Mary Bremer, var så fortryllet over Jeans naturlige ynde at hun løp opp på estraden og omfavnet den debuterende mannequin. Denne omfavnelsen skulle forresten bli begynnelsen til et varmt og langvarig vennskap.

Hele landet talte etter dette om den lille Jean Maley, som med et ukuelig livsmot og et smil om munnen hadde overvunnet de tilsynelatende uoverkommelige vanskeligheter. Snart var hun det australske kontinents mest ettertraktete mannequin, med tilsvarende høy gasje.

Men nå hadde Jean satt seg et nytt mål. Hun hadde hørt om en berømt amerikansk ørespesialist, som skulle ha helbredet flere døve, og hun begynte å spare, pund for pund, til en Amerika-reise for å få konsultert denne legen. Men før hun skulle reise, oppsøkte hun

den mest kjente ørespesialist i Australia, som undersøkte henne omhyggelig. Da han var ferdig, la han hånden på hennes skulder, rystet på hodet og sa:

„Jeg holder for meget av Dem, frøken Maley, til at jeg vil lyve. Deres døvhets er dessverre uhelbredelig.“

Mørke og sorgfylte dager fulgte for Jean etter dette. Angsten for framtiden trykket henne. — Men da modnet i henne beslutningen om å reise til London, hvor det bød seg større sjanser for henne, og tross morens frarådnings tok hun båten til Southampton.

På båten ble hun det naturlige midtpunkt i en flokk ungdommer, som ivrig gjorde kur til henne. Blant disse var også en reporter fra tidsskriftet „Reveille“, som har et million-opplag. Han var full av beundring over hvordan Jean umiddelbart oppfattet hva hennes beundrere sa. Hun var blitt så dyktig i munnavlesning at det ikke var nødvendig å stille et spørsmål to ganger. Over hennes lepper kom imidlertid bare noen svake, kurrerende lyder, som kunne få en til å tenke på en due. Disse lyder var dessverre de eneste hun kunne frambringe.

„Reveille“s reporter hadde snart sin beretning om Jean ferdig, og den var så rørende at bladets lesere fikk tårer i øynene.

Da Jean kom til London, tok hun inn på et lite pensjonat. Der ble hun snart hentet av en elegant Buick, for å underskrive en kontrakt som modell til en illustrert roman. Kort etter fulgte en kontrakt med den berømte motetegnerne Marjorie Mollineaux.

Etterpå forsøkte Jean seg igjen som mannequin, men motetegnerne hadde sine betenkeligheter. „En døvtum, det går ikke! Hun kan ikke gi kundene svar.“ Og de rystet på hodet.

Dette var i begynnelsen av 1953. I Londons motekretser hersket en febrilsk aktivitet i forbindelse med dronning Elisabeths forestående kroning. En av de ledende motetegnere lot seg ikke holde tilbake av sine kollegers betenkeligheter, og en dag oppsøkte han Jeans pensjonat i West-End for å snakke med henne. Bare noen dager etter, da de i motehuset Ciro presenterte de siste modeller for damer fra den høyeste adel, debuterte Jean på en så overbevisen-

de måte at det fikk sosieteten til å snappe etter pusten.

Den ubetydelige døvstumme piken fra Australia var med et slag kommet fram i de internasjonale stormannequinenes rekke, og til og med Paris og Bryssel innbød henne til å vise modeller sammen med motedronningene.

På en kino i London gjorde Jean bekjentskap med en forlegen, blek ung mann ved navn John Cope. Jean hadde alltid drømt om å gifte seg med en bredskuldret og brunbarket australier som kunne høre og tale for henne. Men det skulle gå annerledes. Den unge Cope stilte seg først noe mistroisk overfor henne, for i hans øyne var alle mannequiner uforbederlige pyntedukker. Men det lyktes Jean å få overbevist ham om noe annet. Da mobiliserte Cope alt sitt mot og ba Jeans mor om Jeans hånd. Først da moren ga sitt samtykke, våget han skrittet. — „Han er virkelig ikke noen helt“, sa Jean med et smil.

Hartnell, mannen som tegner den engelske dronnings klær, tegnet brudekjolen for den døvstumme piken fra Perth. — — —

Årets mest gripende bryllup . . .

For Jean ringte ingen kirkeklokker.

Det mest bemerkelsesverdige ved bryllupet i den store kirken i London var at ingen orgeltoner høstes og knapt et ord ble talt. „Ja“-ordet fra de to menneskene som her lovet hverandre å leve sammen i glede og sorg hele livet, ble ikke sagt. De to trykte stumt hverandres hender, men tilskuerne som overvar vielsen hadde følelsen av at i dette håndtrykket lå nesten mer enn i et i overstrømmende lykke sagt „Ja“.

Jean Maley var en av de mest fortryllende piker en kan tenke seg. Hennes skjønnhet og ubekym-

rede ungdommelighet fikk tilskuerne til å sitte som trollbundet. Og likevel skulle en tro at Jean hadde grunn til å gråte over skjebnen som hadde rammet henne så hårdt. Jean var döv. Jean var stum. Jean hadde aldri kunnet delta i skolekameratenes morskap. Hun hadde aldri sammen med dem kunnet le, synge og være glad.

Enhver som kjente Jean måtte beundre henne. Hun hadde båret sin tunge skjebne med en helt uforståelig karakterstyrke. Hun klaget ikke, gråt ikke og var ikke ulykkelig. Tvertimot; den som forsto hennes gestikulerende språk, kunne konstatere at hun fant livet herlig.

Av det av skjebnen så hårdt rammede barn, var blitt en dame. En pike som Skaperens hånd hadde

utrustet med overjordisk skjønnhet. Når Jean ferdedes i Londons gater, stanset de travle menneskene og stirret beundrende på henne. Hun ble dagens samtaleemne i verdensbyen.

Jean ble mannequin. Den engelske sosietet foretrakk den harmoniske Jean framfor alle andre skjønnheter på estraden. Kvinnene applauderte uvilkårlig. De fornemmet hennes naturlige renhet, og i hennes øyne avspeilede en higen etter ømhet og sann kjærlighet.

Og så hendte noe som ellers bare hører hjemme i romaner og i filmer. Jean besøkte en kino. Hun selv hadde ennå aldri lært å kjenne den store selvpoppofrende kjærligheten. Hun ville på det hvite lerret lære menneskene bedre å

kjenne, iaktta deres konflikter og glede seg over at slutten var like så lykkelig som Jean selv drømte om å bli en gang.

Denne kvelden satt en ung mann ved siden av henne på kinoen. En bra utseende ung mann. Men det var egentlig likegyldig for Jean. Det var likevel noe påfallende ved denne mannen. Jean la merke til at han selv ved de morsomste episoder i filmen ikke fortrakk en mine. Han forholdt seg like alvorlig når de andre i salen vred seg av latter. Han hadde et sjeldent trist drag om munnen og et uforklarlig uttrykk i øynene. — Jean så etter hvert mere på mannen ved siden av seg enn på filmen. Og den unge mannen kjente på seg at i løpet av disse minuttene skjedde det noe. Det var hva vi kaller „skjebnens vilje“ at noe skulle skje.

Forestillingen var slutt. Publikum strømmet ut av kinoen. De ville hjem. De måtte nå den siste sporvognen eller den siste bussen. Det var akkurat som i filmen: Plutselig sto Jean Maley, Englands feirede mannequin, en nesten overjordisk skjønnhet av en kvin-

ne, og en ukjent ung mann rett overfor hverandre. De så på hverandre, ømt og fullt av lengsel. Ingen av dem sa et ord.

Da beveget mannen leppene, men det kom ikke en lyd over dem. Han gjorde et par tegn med hendene. Jean forsto ham. Hans tegn betydde: „Jeg er stum!“

Allerede samme kveld følte de begge at dette var begynnelsen til den store kjærligheten, en kjærlighet som hadde ført sammen to av skjebnen hårdt rammede mennesker. Den unge mannen var ingen formuende fabrikk-eier-sønn. Han var fagarbeider, som ved sitt håndverk tjente akkurat så meget som han trengte til livets opphold. Han het John Cope, og han kunne ikke by den bortskjemte og elegant kledde mannequinen mere enn sin kjærlighet!

De begynte å treffe hverandre daglig. Hver kveld satt de sammen eller promenerte i Hyde Park, og når det ble mørkt spaserte de til Piccadilly, hvor de frydet seg over den fargerike lysreklamen. I taushet gikk de ved siden av hverandre. Bare deres hjerter tal-

te, og det var et språk de kunne forstå.

Det var et sjeldent syn: De kunne til og med danse sammen, selv om de ikke kunne høre musikken fra orkesteret som spilte. De bare så litt på de andre som danset, så de oppfattet rytmen fra musikken som fikk menneskene til å glemme hverdagens bekymringer, og så svingte de seg ut på dansegulvet.

Åtte uker kjente de hverandre. I disse ukene fortalte de hverandre på sitt eget språk alt hva de hadde opplevd og følt, hva de drømte om å nå, og hva de betydde for hverandre. — — —

Nå var det bryllup. En prest, som var fortrolig med deres problemer, foretok vielsen. Kirken var fylt til siste plass. Aldri hadde London sett en brud som så lykkeligere ut. Aldri bar en brud en brudebukett mer grasiøst enn Jean på denne dag. Hennes øyne lyste av lykke og forventning.

Klokker ringte ikke. Sangen tonte ikke. Intet orgel bruste. Og til tross for dette var det det mest gripende, skjønneste, det mest enestående bryllup.

Rundtomkring

Hva er verst?

Under Helen Kellers besøk i Finnland i sommer, ble hun spurt om hva hun mente var verst, døvhet eller blindhet.

Til dette svarte Helen Keller: „For meg personlig har døvheten vært et større handicap enn blindheten. Døvheten stenger veien til kunnskapens kilder. Særlig gjør døvheten det vanskelig for en person å tilegne seg høyere, mere innviklet kunnskap. Jeg kjenner meg aldri blind, for jeg har fantasi, hukommelse og følelse — luktesansen og følelsen kan for en stor del erstatte mitt syn. Men hørselen — hva kan jeg erstatte den med?“

Frankrike

Sekretæren i det franske døveforbund, Suzanne Lavaud, har i en årrekke vært sekretær ved Sorbonne Universitets farmaceut-bibliotek. Nå er hun avansert til konservator ved nevnte universitet i Paris. Det går lenge mellom hver gang en döv når så langt.

Sveits

Sveits har 22 cantons. I fem av disse finnes ingen døve med førerkort for motorkjøretøy, mens det i de øvrige cantons finnes 98, hvorav 18 kjører bil og resten kjører motorsykkel.

Døv „konge“ i Sverige

På 1000-tallet regjerte Olof Skötkonung i Sverige. Han hadde tre brødre, hvorav den ene var blind, den andre döv og den tredje döv og stum (Arnvid, Fredrik og Thorvid.)

Da Erik Eriksson døde år 1250, gikk kongemakten over til Folkungaætten, og blant disse kom Karl den døve, som imidlertid satte livet til under harde kamper i Estland mot danskekongen Valdemar.

„Ingen overraskelse“

skrev Bergenspressen da Eilif Ohna, Døves Sjakkklubb, ble kretsmeister i sjakk 1957. Men tro om det ikke var litt av en overraskelse allikevel, at en av de få 1.-klasse-spillerne som fikk starte sammen med mesterspillerne klarte å dra avsted med Bergensmeister-titelen og at det til og med var en döv som gjorde det?!

„Danmarks beste ciselør“

tituleres Knud Møller i Horsens. Han er beskjeftiget både som tegner, ciselør, stålgravør, sølvsmed og tekniker ved Horsens Sølvvarefabrik. På det fornemme „California State Fair and Exhibition“ fikk han gullmedalje siste år for et bestikkmønster. Møller har undervist på Teknisk skole i Horsens i 10 år i tegning, ciselering og modellering. De døve i Danmark er med rette stolt av denne sin skjebnefelle, for Knud Møller er döv.

Etter 25 år

Av Gerhard Gran

Dommer Brick løftet glasset og smilte over hele det godmodige ansiktet. — Skål, Dan, gamle venn, sa han. — Du begynner å bli gammel.

Dan Williams nikket og tvang fram et smil. Rett over bordet møtte Lisbeths øyne hans. Han kunne lese seg til en hel masse i dem. Lese seg til hele hennes sinnsstemning, hennes ekte og dypt følte fortvilelse, og øynene hans gled unna. Han orket ikke å møte blikket hennes nå.

Dommer Brick slo på glasset sitt.

En av gjestene ropte: — Stille, folkens. Dommeren har noe på hjertet.

Praten forstummet og Brick reiste seg litt ustøtt. — Jeg skal fatte meg i korthet, sa han. — Men en slik dag, når to av mine beste venner kan se tilbake på et 25-årig ekteskap, føler jeg meg forpliktet til å — — — — —

Dan strevet for å konsentrere seg. Tankene løp så aldeles løpsk i det verkende hodet hans. I går hadde han vært en lykkelig familiefar som så fram

til en stor dag; idag satt han her, syk på sjel og legeme. De vonde ordene som med ett hadde drept all hans glede og smusset til 25 års lykke og harmoni, hamret med fornyet styrke i ørene hans — — — Fred er ikke Deres sønn, Williams. Han er min — min sønn! — Ha-ha. — De visste det ikke. Men spør Deres kone, spør henne om. — — — Lisbeths flakkende øyne, hvor frykt, avsky og fortvilelse avspeilet seg, knuste noe i ham. Hennes skrik da han plantet knyttneven i det flirende ansiktet. Hans eget raseri, da han avsindig og fullstendig vanvittig fortsatte å slå, slå, like til hånden ble farvet rød og ansiktet foran ham ble ukjennelig. Lisbeths famlende forklaring — — — så ensom — — — han hadde vært så lenge borte. — Kjempet for sitt land, ja. Kjempet for henne og hennes elsker. Det var til å bli kvalm av. Mannen var en stram kar. Den gangen. Hun ble forført. Forført! Samme lekse hadde han hørt dusinvis av ganger før. Ledd av den når den ble servert rundt et leirbål der luk-

ten av svette og trette menn ville fått en kvinne til å vri seg av vemmelse. Og så Lisbeth. Også hun! Så, det var derfor de aldri hadde fått flere barn. Derfor! Fordi han ikke var istand til å skjenke henne det. Stønnet inne i ham brøt ikke fram. Det verket seg vei gjennom kroppen, lammet hver nerve og gjorde ham merkelig ufølsom midt i smerten.

Det var i går. I dag gikk selskapet sin gang. For å redde ansiktet! Redde ansiktet! Denne narraktige menneskelige trang til å være bedre enn sitt eget jeg. Denne narraktige trang til å lukke døren for det vonde og tro det ute av verden. — Så, Fred var ikke hans sønn. Fred med det viltre håret, de skøy-eraktige øynene, den største gaven av alt var ikke den delen av ham selv han alltid hadde følt seg lykkelig forvisset om. Han var en fremmed. En fremmed i hans hus. Å, hvor den tanken smertet.

— — — og derfor vil jeg få ønske dere begge hjertelig tillykke, med håp om at gleden og harmonien i deres lykkelige ekteskap vil følge dere til den siste stund. — — —

Gjestene klappet, og dommer Brick smilte fornøyd idet han satte seg. For visst var han ingen taler, men han hadde gjort det bra. Visst hadde han det.

Dan merket plutselig alles øyne rettet mot seg. Hans øyne søkte Lisbeths. Den stumme bønnen i dem. Du må tale! Vær så snild — du må!

Bitterheten fikk det nesten til å svartne for øynene hans. Hva var det Brick hadde sagt? — Det mest fullkomne ekteskap. — — Det mest fullkomne ekteskap! Latteren som brøt fram, var ikke hans. Den lød stygg og skurrende i hans egne ører. Men gjestene smilte. Bare vinen var på bordet, merket de ikke noe. Ikke noe!

Han reiste seg. En forferdelig maktesløshet ség over ham. Et øyeblikk var han besatt av tanken på å slynge ut alt dette forferdelige som var hendt. Ordene lå ham på tungen. Giftige og farlige, klar til bruk, men han fikk dem ikke fram.

En hånd klappet ham på skulderen. — Telefon, Dan — til deg — hastet visst!

Han snudde seg. Gikk over gulvet, lettet over avbrytelsen. Han grep røret. Glatt og kjølig lå det i hånden hans. Stemmen i den andre enden var varm og medfølelse. Men ordene ga ingen varme fra seg.

Han la røret på, gikk tilbake. Så, slik skulle det ende. Slik måtte slutten på dramaet bli. Han merket ikke at skrittene ble ustødige, at han sank ned i en stol, merket ikke noe for Lisbeths skjelvende stemme lød like ved: Dan — Dan — hva var det? Du er så blek.

Han så opp. Dette blir på en måte en slags hevn, tenkte han bittert. Dette blir nådestøtet for Lisbeth, som det hadde blitt for ham, bare i sterkere grad. For Fred var i det minste hennes sønn! Han la hånden sin over hennes. Men det var ikke av hengivenhet. — Han er påkjørt, sa han. — Din sønn er påkjørt.

Åh! — Det kom som et skrik fra henne.

Han reiste seg. — La James kjøre deg, sa han følelsesløst. — Jeg blir her!

— Dan! Hun famlet som i blinde etter hånden hans. Øynene glødet av redsel og fortvilelse. Tigget

om tilgivelse og trøst. Noe han ikke kunne gi henne. Med et skrik styrtet hun mot døren. Et skrik så hjerteskjærende at det grøsset selv i ham.

Han gikk utenfor. Så tvers gjennom de spørrende ansiktene. Orket ikke gi noen forklaring nå.

Den kjølige luften klarnet tankene hans. Han famlet seg vei gjennom mørket. Famlet seg fram til benken under den gamle eken. Feiet bort snøen uten å merke kulden som sved i fingertuppene. Fred påkjørt! Står om livet! Ordene lød hviskende fra munnen hans og nådde øret nesten som et kjærtegn. Et øyeblikk streifet tankene Lisbeth. Han mintes plutselig en dag for mangfoldige år tilbake. Gjørmet og fæl satt han sammenkrøket i den stinkende skyttergraven. Brevet som ble rakt ham. Krollet, merket av mange skitne hender. Ordene som varmet ham og ga ham krefter til å fortsette den håpløse kampen mot en overmektig fiende. Ordene som fra det øyeblikk gjorde ham til en mann. Barnet var underveis. Barnet! Hans og Lisbeths.

En sønn skjenket hun ham. En sønn som ikke var hans eget kjøtt og blod. Han følte plutselig trang til å gråte. Samtidig fikk han en forunderlig følelse av at han drømte. Drømte i rykkvise stot et helt liv tilbake. Så Fred foran seg. Som baby, som gutt, som voksen mann. Så gleder og sorger — og det brast en streng inne i ham. Hårdheten var med ett borte. Tilbake ble kun en far som ikke ville miste sønnen sin. — For, han er jo sønnen min, tenkte han plutselig, forundret over sin egen overbevisning. Jeg har båret ham fram fra den første dag. Ingen kan gjøre mer krav på å være far til ham enn jeg. Kanskje ikke i biologisk forstand, men Fred er likevel en del av meg. Alle disse årene har bundet ham til meg. De har gjort ham til min sønn.

Han reiste seg. Merket med ett kulden som trakk gjennom de tynne klærne. Merket med ett skrekken og panikken for å miste det som betød mer for ham

enn alt annet. Fred! Desperat slynget han ordet fram. Vakkende, som en døddrukken, hastet han mot garasjen, og et par minutter senere suste han avsted mot London.

Døren ble åpnet for ham. Sykesøsteren lukket den stille etter seg, og han ble alene med de to. Lisbeth så opp. Ansiktet var blekt. En fort trekning gled over det. Midt i smerten strålte øynene opp. Hun behøvde ikke spørre om noe. Instinktivt forsto hun hva som var skjedd med ham. Det var som om gleden som brøt fram i henne førte noe av kraften over på Fred. Han åpnet øynene. — Far, sa han.

Far! Det ene ordet sitret i hver nerve i kroppen hans. Han rakte hånden ut, famlet seg fram til de bleke fingrene på teppet. Og plutselig kom denne forunderlige følelsen over ham. Fred ville klare seg. Fred skulle ikke dø.

Lisbeths hånd fant nølende hans. Øynene var blendet av tårer som langsomt dryppet ned på teppet.

Dan strøk Fred over håret. — Gutten min, sa han. — Gutten min! — — —

Godt sagt!

Boligformidlingsnemnda er en kostbar instans, med det formål å fortelle hus-søkende at det ikke kan skaffes leiligheter.

Kunnskaper er noe man får i ungdommen, men som man først begynner å verdsette når man blir gammel.

Moderne bilisme — sier en filosof av en fotgjenger — er tre hundre hester som styres av et asen.

En ungkar er en mann som selv bestemmer tidspunktet for sine måltider.

Tejn og Tale

utgis av Norske Døves Landsforbund. Bladet utkommer 2 ganger i måneden, og årskontingenten er kr. 10.—, som betales forskuddsvis direkte til bladets adresse, Møllendalsveien 17, Bergen, postgironr. 13691, eller til kommisjonærene.

Redaktør: Finn Johansen
Forretningsfører: Døves Trykkeri A.s

Kommisjonærer:

Oslo: Olav Vik, Dronning Astridsgt. 3.
Bergen: Nils Gjerstad, Søndre Skogvei 22 c.
Trondheim: Halvor Greftegreff, A. Tverreggens vei 11, Nidarvoll.
Stavanger: Lars Berge, Vikedalsgt. 1.
Drammen: Finn Johansen, Skippergt. 32.

Rundt-omkring

Tyrkia

Det tyrkiske døveforbund ble grunnlagt i 1930. I 1947 opprettet forbundet, som har sitt sete i Istanbul, en sentral for husflidsvarer laget av døve, bl. a. møbler og strikkede arbeider. I 1954 startet døveforeningen i Ankara et lite trykkeri og bokbinderi, som imidlertid etter kort tid ble flyttet til Istanbul, hvor det er større muligheter for de døve. Det er 7 døveforeninger i Tyrkia, men de fleste er fellesforeninger for døve og blinde.

IDRETT

Norge holder 4 verdensrekorder for døve, nemlig: Damer, Bergit Rafoss høyde 1.43 m og kule 10.60 m. Svømming, herrer, Fridtjof Tenden 100 yards rygg 1.14.4 og Norges landslag 4x200 m 11.49.0.

Sommerleker for døve (VM) er i år avholdt i Milano. I skrivende øyeblikk er resultatene ikke kjent, men Norge pleier å hevde seg godt. 26 nasjoner var i år anmeldt.

Vi har Norges Døves Idrettsforbund, Nordisk Døve-Idrætsforbund og Comité International des Sports Silencieux (verdensidrettsforbundet for døve).

En døv italiener, Ignazio Fabra, vant sølvmedalje i brytning ved olympiaden i Helsingfors 1952, og han gjentok bedriften ved olympiaden i Melbourne ifjor.

En annen døv italiener, Mario d'Agata, var profesjonell verdensmester og europamester i boksing 1956—57.

I år er det 50 år siden en døv ble vinner av kombinert i Holmenkollrennet. Det var Fr. Arbeck, som nå er ivrig jeger og fisker.

Den døve arbeider ved Nidarosdomen, Josef Ankile, kan bl. a. rose seg av et Norgesmesterskap i 10.000 m løp.

Stavanger Døves Idrettsforening kan skryte av hele 15 kretsmesterskaper.

Reidar Brenden, Døves Idrettsklubb, vant en overlegen seier ved kretsmesterskapet for Bergen i terrengløp, juniors, 1957, mens Hans Lie, samme klubb, ble nr. 3 i kretsmesterskapet i slalåm kl. A. Samme plassering fikk han året før.

Arend-Roland-kometen

har vært meget omtalt i år, men de færreste vet nok at det var en *døv* nordmann som først klarte å påvise at kometen hadde to haler. Olaf Hassel skaffet beviset, i form av et mesterlig — og sensasjonelt — bilde, som også helt overrasket kometens oppdagere. Men Hassel er for så vidt ingen nybegynner eller fuser i faget. Han er meteorologfullmektig, ansatt ved Meteorologisk Institutt, og en av hans spesialiteter er nordlys-observasjoner, som bl. a. går ut på å fotografere nordlyset. De har vel også hørt om

Hassels komet, som ganske riktig er oppkalt etter samme mann, som oppdaget den med en hjemmelaget kikkert før krigen. — I tilfelle De har anskaffet Dem almanakken for 1958, vil De etter all sannsynlighet finne planetbane-kartene signert O. H., som så mange ganger før.

Sveits

Alpelandet har i forhold til folkemengden usedvanlig mange døve, og lenge trodde man dette kom av at hørselen ikke tåler de store høyder, særlig da man også i andre lands fjelldistrikter fant unormalt mange tilfelle av døvhet. Man har nå oppklart mysteriet. Årsaken er at det gjerne i avsidesliggende fjellbygder blir for meget inngifte, slik at uheldige arveanlegg slår igjennom.

På døveskolene i Sveits advares elevene strengt mot å gifte seg, mens kuratorene som arbeider blant de voksne døve anbefaler ekteskap på det varmeste.

God, hvit jul

(Forts. fra side 17)

Det måtte ha foregått noe voldsmøt her inne. Winge åpnet døren igjen og stirret ut i mørket. Solen hadde gått ned for en god stund siden, og over ham strålte stjernene fra en mørk himmel. Det var bitende kaldt. Han sto stille en stund og lyttet. Så satte han avsted som en pil. Han hadde hørt et svakt rop og skyndte seg etter lyden. Snart skimtet han to skikkelser som slepte med seg noe tungt. I et sprang var han fremme. Mennene slapp sin byrde, og han så det glimt i en kniv, men han ga ikke motstanderne tid på seg. Hans never falt som hammere, og den nærmeste banditten tumlet til marken, der han ble liggende uten en lyd. Den andre tok til bens så fort han kunne.

Winge bøyde seg ned over byrden. Det var Donna Maria. Hun lå bevisstløs, og han tok henne i sine sterke armer og bar henne tilbake til hytten. Han forsto hva som var hendt. Hun hadde jo så inderlig ønsket å være sammen med ham julekvelden, og da hun fikk rede på at han ønsket å feire en hvit jul, så hadde hun spurt ut Clausson, og så hadde hun fått en mann til å felle den lille granen og legge ved i kaminen. Så hadde hun sittet og ventet på ham. Men så hadde isteden de to bandittene kommet. De hadde vel sett henne ri hit opp alene, og så hadde de tenkt at her hadde de et lettfanget bytte. Don Pedro ville sikkert be-

talt det de forlangte i løsepenger, og politiet behøvde de ikke å frykte.

Det var virkelig et hell at Clausson hadde kommet på den tanken at hun hadde begitt seg hit opp. Hans sterke armer sluttet seg fast om piken, og han merket hvor trygt hun hvilte seg mot ham.

Da de kom inn i den lyse og varme stuen, slo hun øynene opp og sendte ham et strålende blikk. — God hvit jul! hvisket hun. Hun hadde tydeligvis øvd seg i å si det på dansk.

Og så talte også Winge på dansk til henne. — Jeg elsker deg, sa han høyt.

Ordene forsto hun ikke, men meningen kunne hun ikke ta feil av, og deres lepper møttes i et varmt kyss.

— Dette var det det beste arrangement jeg i mitt liv har sett, sa Clausson, som i det samme kom inn i hytten i spissen for de andre. Men mens dere sitter her og svermer ligger det en stakkar ute i snøen og fryser ihjel.

De andre kom nå slepende på banditten som Winge hadde slått knock out. Ingeniøren gikk fram mot ham, men så møtte han Marias blikk. — Gi ham et glass konjakk, og la ham forsvinne fortest mulig, sa han.

— Nå fort tilbake til haciendaen, foreslo Don Pedro, og så feirer vi en dobbel fest.

Clausson kremtet. — Klubbverten der nede sitter visse en som med en enorm porsjon risgrøt og fire stekte gjess, sa han. Men

når vi nå er her oppe, synes iallfall jeg at vi skal bli her en stund.

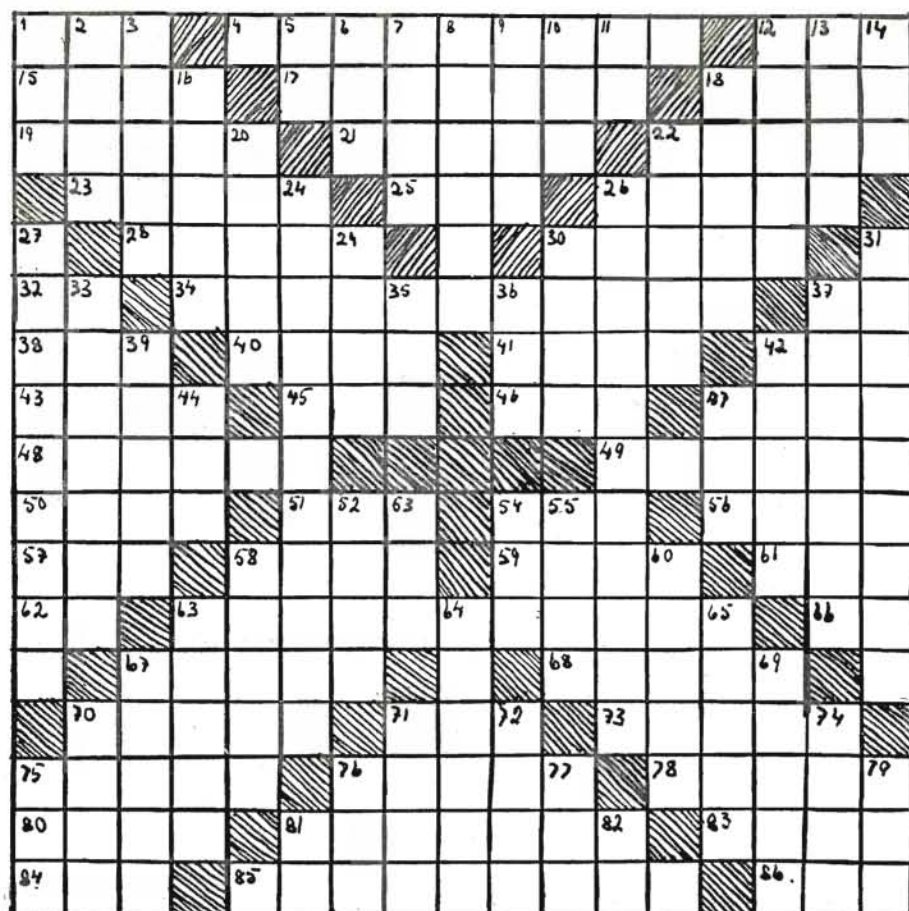
Det var en underlig glans i hans øyne da han så på det tente jule-treet, og de andre skandinaverna var også blitt så grepet av stemningen at det begynte å rykke i munnvikene på dem. Don Pedro forsto det ikke riktig. Han trodde ikke at kjelige nordboere kunne gråte av rørelse over at en ung dame ble forlovet med en av deres venner.

Det var først senere på kvelden, da de satt ved bordet etter avsluttet festmåltid, som var blitt hentet nede i dalen, at det gikk opp for Don Pedro at disse menn fra det fjerne Norden hadde laget en nordisk julekveld tusenvis av mil fra hjemlandet. Og han lyttet intenst da kraftige røster stemte i med en julesalme som han ikke forsto et ord av. Myke danske toner, klangfulle norske røster og melodiose svenske stemmer blandet seg til en harmonisk enhet i sangen.

Først da julelysene brant ned, vendte de tilbake til dalen. En måned senere giftet Winge seg med Donna Maria, og da de tilbrakte hvetebrødsdagene oppe i den lille hytten, fortalte han om kveldene sin hustru om landet der hjemme som hele den lange vinteren sov under det hvite snøteppet, men som levde opp igjen og blomstret som en frodig hage når våren kom. Men så ba hun ham syngende den julesalmen som de hadde sunget julekvelden, og da han hadde gjort det, hvisket hun:

— Julen, ja den er herlig!

„DØVES JUL“S PREMIEKRYSSORD 1957

1. premie kr. 40.—

2. premie kr. 20.—

3. premie kr. 10.—

Løsningen må sendes »Døves Jul«s redaksjon, Rogagt. 26, Bergen, innen 10. januar 1958. Premiene sendes i posten.

VANNRETT:

1. Tresort.
4. Den strever vi for.
12. Vråvl.
15. Til flaskene.
17. Deilig sted.
18. Få.
19. Italias nestsiste dronning.
21. F. eks. desember.
22. Slyngel.
23. Misunnelse.
25. I puten.
26. Klippe.
28. Grønnsak.
30. Pikenavn, ikke alminnelig.
32. Lyd.
34. Blomst.
37. Lite hus.
38. Fugl.
40. Blomst.
41. Gresk sagn-dronning.
42. F. eks. Gudbrandsdalen.
43. Gresk gud.
45. Konservere.
46. Med kammen.
47. Ikke oppe.
48. Murkrans.
49. Flagg.
50. Dobbeltsalt.
51. Den første.
54. Båe, skvalpeskjær.

56. Til forsvar.

57. Bra.

58. Gjør insektene.

59. I bil, båt og fly.

61. Kan komme etterpå.

62. Gammel form for »ikke«.

63. Nam-nam.

66. Ordne.

67. Den sterkeste vannkraft.

68. Mannsrøst.

70. Fugler.

71. Innhegning.

73. Sjakk-uttrykk.

75. Agurker.

76. Belgisk navn, kjent fra de senere år.

78. Italiensk by.

80. Vender.

81. Er et barn.

83. Engelsk stjerne.

84. Gjør det, så blir du klok.

85. Medisinplante.

86. Belegg.

LODDRETT:

1. Barnas fryd.
2. Flyplass.
3. Forlange.
5. 21. og 16.
6. Dyr.
7. Dumrian oppover.
8. Håndvekt.
9. Arabisk by.
10. Abstrakt begrep.
11. Svell.
12. Moderne plagg.
13. Ikke nedre.
14. Svak.
16. Lyd.

18. Arabisk by, omv.

20. Tror.

22. Øygruppe i Stillehavet.

24. Franske frøkener.

26. Emballasje.

27. Julekveldens høydepunkt.

29. Tegning.

30. Hindring, »men«.

31. Julens blomster.

33. Tysk sagn-skikkelse.

35. Amerikansk general (1807—70).

36. Stort dyr.

37. Tur om sommeren.

39. By i Irak.

42. Gammel mynt.

44. »Hver tar —«.

47. Like.

52. Utsikter.

53. 1., 18. og 2.

54. Titel, fork.

55. Gods ombord.

58. I gamle ansikter.

60. By i Algier.

63. Affekterte piker.

64. Alltid før jul.

65. Guttens navn opp.

67. Urtids-periode.

69. Liten by i Sabiner-fjellene.

70. Tiltentke (dialekt).

71. Pikenavn.

72. Også et pikenavn.

74. Rask.

75. 1., 2. og 12.

76. Veske.

77. Viktig på seteren.

79. Merke.

81. Symbol på flid.

82. Rekk.

Stjernelill

EVENTYR AV MAGNHILD HAALKE

Dronning Solvor bodde i et veldig slott, ved en svær, blå sjø. Det hadde både søyler og tårn og spir som glin-
ste langt utover verden. Men dron-
ning Solvor bodde der uten konge,
for han var reist til et fremmed land,
langt vekk. Og det var ikke noen som
visste når kongen kom igjen. Og
det var ikke så lite trist på det fine
slottet av den grunn.

Folket i landet der syntes at dron-
ning Solvor vart stillere og mer trist
enn godt gjorde. Det er så rart med
den som har mye å si; den må ofte
muntre de andre.

Så når de så at dronninga vart
stillere og bleikere i kinnene for hver
tid som gikk, så sørget de med henne
så godt de kunne. De rike sendte hen-
ne dyre roser og de mindre rike send-
te henne alle de fargete markblom-
stene de kunne komme over den tid
det var sommer. Ho kom ut til dem
og var så inderlig søt å se på at det
skar dem i hjertet når ho sto der og
takket dem med røsten tung av tårer.
De gikk gråtende fra møtet med hen-
ne så mangen gang, og de sa til hver-
andre: Det er no rart at den unge
kongen har så lite omsorg og kjær-
lighet for henne, stakkar, som går
der og venter og venter. Og det er ikke
bra heller, for han må vel vite at det
lille barnet som ho går og bærer på
kan snart bli et sørgmotig barn det
og, når mora er slik stedd.

Et halvt år etter at kongen var blitt
så reint og aldeles vekk, kom det ei
lita nydelig prinsesse til slottet.
Hele landet gledde seg stort, for de
tenkte: — Stakkar, no får ho da litt
å glede seg over dronninga og. Ikke
var det for tidlig! Og det var sant.
Det gledde henne og styrket henne.
Men så kunngjorde ho til folket sitt
at det kunne ikke bli så at barnet
fikk noe varig navn sålenge faren
ikke var kommet heim. Derfor så
kalte ho barnet for Stjernelill — så-

lenge. Folket sa: — Det kan ho vel
hete for alltid. Det passer så bra
med prinsesse Stjernelill og dronning
Solvor, synes no vi da! Og alle gledde
seg.

Da Stjernelill vart såpass at ho
kunne ytre seg, så ho opp på mor
og sa: — Du gråter så ofte, du mor.
Har du ondt noe sted? Du er vel ikke
lei for at jeg kom!

— Ånei, ånei, det må du tro, jeg
er inderlig glad for det. Men når
jeg tenker på at det ikke er et ord
å høre fra faren din, så kommer
tårene. Jeg venter så inderlig på
ham. Jeg vet ikke enten han lever
eller om han er død. Så du skjønner
det er ikke så godt å være glad.

Da rettet Stjernelill seg opp og så
på mor sin og sa: — Jeg vil tenke
ut noe.

Og så var Stjernelill borte med
det samme. Og det vart enno stillere
på slottet.

Den unge mora lette dag og natt
etter barnet, og det var få som så
henne felle tårer over kongen. Når
det var så mye å sørge over, så vart
tårene vekk. Det har seg slik. Men
det var noen av folket som sa: — Det
unge barnet vart vel så tankefull over
å se mor sin felle så mange tårer.
Kanskje det er så at prinsesse
Stjernelill er dratt ut i verden for å
finne den kongelige faren. Såpass
har hendt før. Men ikke kan vi
skjønne at det unge barnet kom så
fort på den tanken — og skal det
så gå henne vel eller ille?

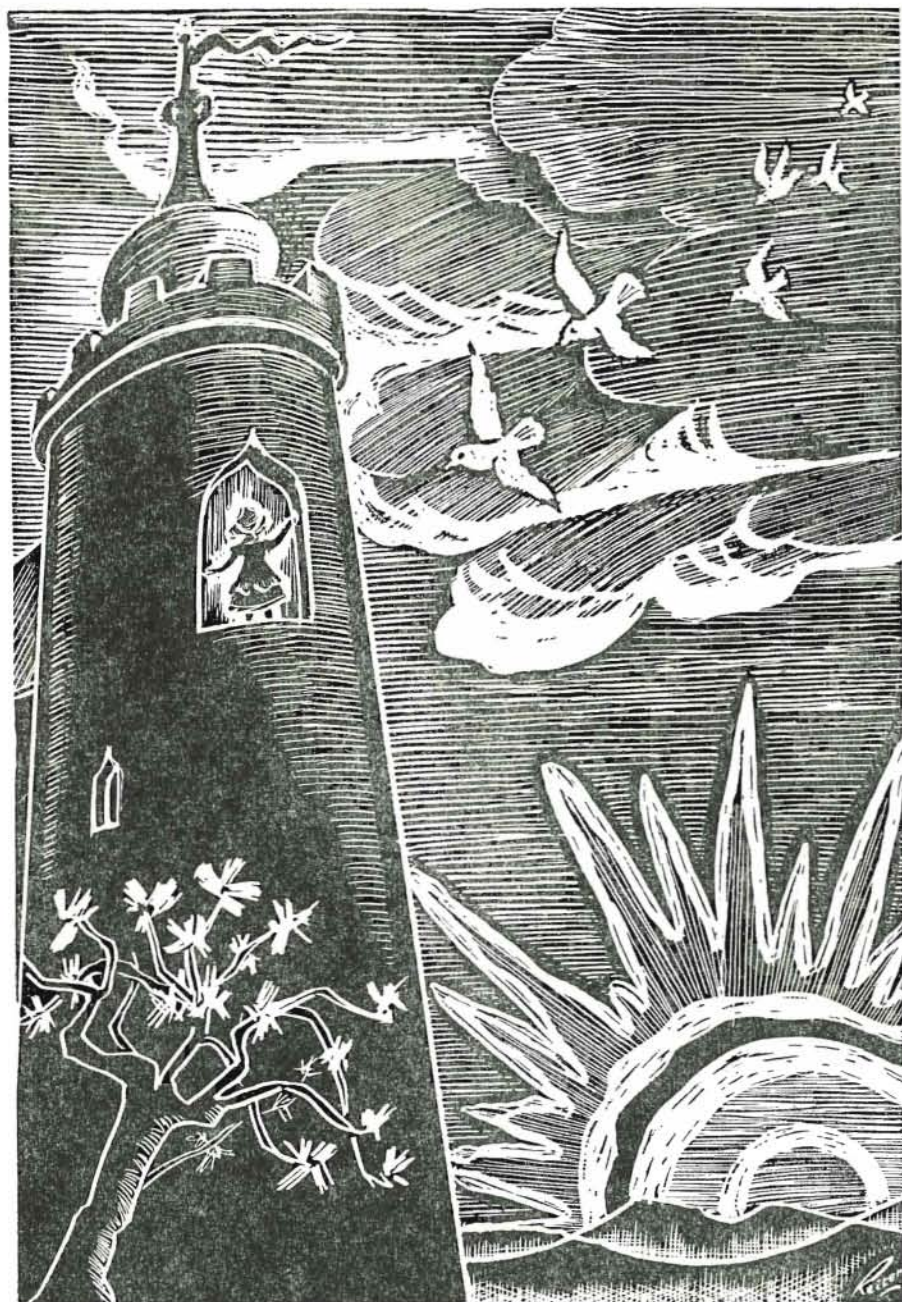
Og hele folket tenkte gode og be-
skyttende tanker om det som Stjerne-
lill vel hadde for seg. Og det dannet
seg en stjernering om henne av alle
de gode tankene deres, så intet ondt
kunne komme henne nær. For alle
små barn som drar ut med gode for-
setter har sine egne gode feer som
ikke forlater dem og gir noe ondt lov

til å komme for nær. Det var vel den
gode feen som innfinder seg støtt når
et lite barn kommer til jorda som
hadde hjulpet henne iveri. Det var
det ingen som tvilte på, og det er rart
med å tro. Det får tingene til å lyk-
kes. Og slik var det. Den gode feen
skjønte at Stjernelill ikke ville få
en god dag så lenge faren var vekk
og ho ikke engang kunne få det nav-
net ho skulle ha. Så derfor tok ho
henne godt inni den store himmelblå
kappa si, og det stod ikke lenge på å
finne fram dit sinnet hennes hadde
tenkt seg. De fór gjennom så mange
riker, og så så mange himler over ho-
dene sine, mens de fór. Og feen sa at
det sikkert var den blåeste av dem
med den rødeste sola som enno fantes
de måtte søke. Det gikk ikke bedre
enn at de også måtte ferdas med
svære himmelskip under så mange
stjernehimler at det var rett underlig
som de fór. Og under den mest stjer-
nerike og blåeste av dem alle sammen
sa feen: — Her kjenner jeg den som
sikkert vet noenting. Og de steig fra
skipet og ga seg iveri til det gylne
slottet som lå i en stor sølvlund. Vei-
en var ikke nett så kort, men godt
kommende når lengsla var sterk. Og
så vel var det, at feen der var heime
og satt i all sin prakt og matet sølv-
duene sine med gullfluer og måne-
skinnserter. Det var en så skimrende
mat at Stjernelill la ihop både øynene
sine og de små hendene. Og da ho
skulle fram og si erendet sitt, yrt de
omkring henne, så det skinte langt
over all jorda.

Den gode feen sa: — Du er bare
et urlite barn. Har du ingen tals-
mann med deg? Det er jeg vant til å
se når det kommer en prinsesse til
riket mitt.

Feen hennes steig fram og sa:
— I riket der Stjernelill er ifra er det
god skikk og orden at den som har
erend bærer det fram. Da kommer
det like fra hjertet. Det trodde jeg
var slik også her. Derfor har jeg holdt
meg unna.

Feen svarte: — Det kan du ha
stor rett i, søster fe. Så vil jeg høre
barnet. Stjernelill sa fram erendet
sitt og tolket den gråten og sorgen som
mor hennes, dronning Solvor, hadde
å stri med i så gripende og sanne ord
at feen sa: — Jeg skal hjelpe deg.
Du er så god å høre på, og du virker
så sann, der du står. Du vet, det er
så ymse mennesker som har bønn
hit til meg. Men ikke alle er så
hardt trengende som din mor og du.
No skal du bare gå i det lille silke-
kammerset mitt og kvile deg. Det er

ikke få sorgfulle sjeler som har funnet ei god kvile der. Og du, feen hennes, sett deg her hos meg litt, så vi kan legge råd. Jeg skal sette meg og tenke etter om jeg ikke har hørt av alle seerne og hørerne mine om en konge som er faret denne veien. Stjernelill sa ivrig: — Den aller fineste og peneste av dem allesammen, det er min far.

— Det skjønner jeg nok, sa den store feen, og så klappet ho i hendene og det kom ei nydelig lita terne og viste Stjernelill vei. Og i det lyse, mjuke kammerset, som bare var ei stor vugge, sov vel Stjernelill deilig! Ho var så trott etter alt som var hendt. Det kan alle skjønne. Og rundt om det fine vuggekammerset satt det

så mange feer og vaktet at ikke den minste kjedelige drøm fikk komme Stjernelill nær.

Men alle sølvdueene bruste ut til alle kanter og utrettet sitt erend. De var ikke ukjent med slike ting, snakket de om til hverandre. Så det skulle nok skje at Stjernelill-faren måtte finnes. Her skal ikke vei eller sti hindre oss, sa de. For dette var snille tjenere som ikke gikk erend for syns skyld. For så ville det aldri lykkes. Det hadde de lært fra de var barn, sa de til hverandre. Og det bruste som en vakker sang om dem der de fór. Det var stjernerne på himlen, søstrene deres, som lyste og viste veien for dem.

Da sola sto opp i en ny dag og Stjernelill satt og spiste frokosten

sin, kom alle sølvdueene brusende heim igjen, og de hadde vel ting å fortelle: — Det fantes ei heks i skyene mellom den fjerde og femte himlen der de hadde faret. Ho åtte de sjeldneste diamanter som bare fantes i havdjupet, der ikke liv hadde vært. Dit var den unge kongen, Stjernelill sin far, reist for å kunne hente én som gave til dronning Solvor på Stjernelill sin første dag her på jorda. Men han måtte om denne hekse, og ho hadde gitt ham en drikk som ikke var til annet enn søvn. Og no sov han der hos henne, og om han våknet der, så ville han vel ha glemt at det fantes en som hette dronning Solvor her på jorda.

Stjernelill, som ikke hadde felt en tåre i sitt liv, satte no i å gråte så ingen visste råd for å stanse henne. Den snille, gode feen satte seg ned med henne og tok henne i fanget, og sa at alle de andre skulle gå ut, så de ikke hørte det som vart sagt. Da holdt Stjernelill opp, for ho ventet noe godt.

Feen sa: — Det fins råd. Om du er så sterk at du vil prøve. Men det er å våge livet. Du må bli busk i hekse sin hage. Neste år setter du bær. Det første som modner må kongen spise. Vil det skje, så skjer det du vil. Spiser hekse bæret, så dør ho — men du må bli busk til evig tid. Forstår du!

Stjernelill svarte uten å tenke seg det minste om: — Jeg vil bli busk!

Så vart Stjernelill et frø, og sølvdueene fløy avsted og plantet det i hagen til hekse. Og om litt vokste det opp en så skjønn busk at hekse gikk der hver dag og undret seg og tenkte: — Monn denne får bær. De må smake, nam-nam-nam

Og kongen våknet en dag. Heksa møtte opp til ham og så ut som den fineste prinsesse noen konge kunne ønske seg. Men kongen kjente seg så underlig i hodet. Han syntes at det var en drøm han hadde drømt og som det var umulig å minnes. Han kjente seg så underlig sorgfull der han lå, og han ville ikke stå opp og gå ut. Han ville ligge og tenke på drømmen sin, sa han. Men den fine heksprinsessa sa med sølvklingende røst: — Konge, du skal komme i hagen min og se den lille buska som står der; den har ikke stått der før, og kanskje er det den som kan hjelpe deg å minnes drømmen din. Da vart kongen svært tankefull, og så stod han opp og gikk med henne. Men han ville ikke holde henne under armen. Han kjente at det hadde han ikke lyst til. Da smilte ho under-

og virkelighet, det åndelige og det fysiske, som jeg ikke i egentlig forstand har sett, og uten denne indre sans skulde jeg ikke kunne holde dem atskilt.“

Helen Keller har — særlig gjennom lesning av den svenske naturvitenskapsmann og „seer“ *Swedenborgs* (død 1772) skrifter — tilegnet seg et utpreget religiøst, men samtidig lyst og optimistisk livssyn. I nevnte bok skriver hun: „Jeg kan ikke tenke meg å leve uten religion. Jeg kunde like så gjerne tenke meg et levende legeme uten hjerte. For den som er døv og blind er det ingen vanskelighet med en åndelig verden. Nesten alt i den naturlige verden er likeså dunkelt og langt borte for mine sanser. Den indre, eller om dere vil, den mystiske sansning, lar meg skue det usynlige. Tvilere hevder at jeg ser et lys som aldri fantes hverken over hav eller land. Men jeg vet at deres mystiske følelse er sovende, og dette er årsaken til at det er så meget som er ufruktbart i deres liv. De foretrekker „facts“ for syner. Men Gud skaper seeren, og vitenskapen møter ånden, som livet møter døden, og liv og død er ett.“

Helen Keller har blitt kjent med, og er blitt venner med en lang rekke berømte personligheter, kunstnere, vitenskapsmenn og politikere. Hun har vært i mange land, men eiendommelig nok fikk hun ikke innreisettillatelse til Sovjet. Professor *Einstein* beundret hennes evne til abstrakt tenking, store musikere hennes sans for rytmiske bølger, som gir henne glede ved å føle vibrasjonene i et instrument. Og at hun har større glede av å overvære en forestilling i teatret enn av å lese et skuespill, viser jo at hun har en evne til å fornemme stemningen i luftvibrasjonene i rommet, som går over vår forstand. Et håndtrykk er nok til å gi henne et tydelig inntrykk av vedkommendes egenskaper.

Vi tror vi tør si at de personer som fikk den lykke å være sammen med henne under hennes Oslo-besøk, vil føle seg beriket av samværet. Men kanskje

også bli stående med et spørsmål: Er det mulig å kjenne *Helen Keller* uten å tro at mennesket i sitt vesens kjerne er et åndsvesen, med krefter fra en annen verden enn den sansbare materielle verden? Samnelig: *Helen Keller* er åndslivets triumf!

Per Anderson.

Hva betyr det? (Svar på spørsmålene på s. 20.)

1. B Sursild.
2. C Skuespiller som har en stum rolle.
3. B Sjømann.
4. C Luftspeiling i ørkenstrøk.
5. B Sammensvergelse.
6. B Tjenerdrakt.
7. B Nerium er oleander-plantens latinske navn.
8. C Likhet.
9. C Vektenhet som gullsmedene bruker for gull og edelstener. En karat er 200 milligram.
10. C Enkeltperson.
11. C Spydighet.
12. C Festmåltid.
13. C Slekting på farssiden. På morssiden heter det kognat.
14. C Tresort, en art lønnetre.
15. A Vellukt.
16. C Valgspråk, f. eks. det kongen har: Alt for Norge.
17. A Skjebne.
18. C Hjørneskanse på en festning.
19. C Forsiring av løv, blomster og dyr.
20. C Taktfullt.
21. B Skipsdel, baugen eller fordelen.
22. C Kinnskjegg.
23. B Samtale.
24. C Oldgransker, også en som handler med brukte bøker.
25. C Vinstue.
26. C Buegang med slyngplanter.
27. C Vertshus i Italia.
28. C Muret brønn til oppsamling av regnvann.
29. B Plante.
30. C Kamelart med én pukkell.

fundig og tenkte: — Du skal nok komme til å ville det en vakker dag. Bare vent.

Så gikk de i hagen. Og kongen stod lenge framom den lille buska og så at den var skjønn. Og med ett skjøt der fram et stort lysende bær og riktig så på ham. Heksa satte i: — Ikke rør det. Det kan være giftig. Jeg kjenner ikke denne buska. La meg rope på gartneren min, så hugger vi ned heile stasen. Vent!

Kongen så med ett at den unge buska skalv så underlig som den hadde bud. Han tok bæret og sa: Jeg vil smake på dette bæret og kjenne virkningen. Heksa slo etter det, men han hadde allerede knust det i munnen. Det fór en sterk skjelv gjennom ham. Han kjente det som

no først var han våken. Han snudde seg for å spørre om alt — men da sank heksa til jorda og vart en hop aske.

Kongen satt lenge ved den lille buska og mintes alt. Men han kunne ikke få seg til å la den stå igjen. Han sa det høgt mot himlen: — Jeg vil ha med meg den skjønne buska her. Den skal ikke stå her og skjelve i denne hagen. Jeg går ikke her ifra før jeg kan det. Og han tok til å grave med bare fingrene for å samle med seg de spede røttene, og mens han gjorde det, så vart buska vekk for ham. Da la han seg på jorda og gråt og sa: — Aldri kan jeg fare fra dette stedet her. Jeg kjenner en kjærlighet så stor til denne lille buska som stod her.

Da var det tid for feen å melde seg. Ho leidde hen bort til ham den søteste lille prinsesse på jorda: — Her er buska som du sakner. No har ho gjort sitt. No får kongen gjøre sitt. Han gikk bakover i undring. — Buska? Drømmer jeg enno!

— Far, du er våken. Goddag, jeg er kommet for å si at mor gråter for deg. Vi må se til å komme oss til henne. Skynn deg og kom!

Da kom tankene til kongen, og han var ikke sein om å komme ivet. Han glømt aldeles diamantene han skulle hente. Feen sa: — Du har to fine diamanter som Gud har gitt deg. Hold på dem! Og så avsted til slottet.

Ingen kan si med ord den lykke og glede som nå holdt inntog på slottet.

Forts fra 2. omslagsside.

Når De kommer i berøring med døve, så husk at de på skolen lærer å tale og å avlese, på få unntakelser nær. Gå ut fra at De blir forstått, og pass så på følgende når De henvender Dem til en døv:

Still Dem ca. 2 m fra den døve og påse at Deres ansikt er godt belyst, så munnbevegelsene er lette å se.

Tal med tydelige munnbevegelser — mest mulig med leppene og tungespissen — men lag ikke grimaser, da vil lydbildene bli forvansket.

Tal litt langsommere enn vanlig, men husk at for langt om er heller ikke bra. Talen må være så naturlig som mulig.

Lange ord er lettere å avlese enn korte, det er flere lyder som kan sees — og setninger er lettere å avlese enn enkelte ord; det er lettere for dem som avleser å slutte seg til meningen. I en samtale kan den døve ikke avlese hver enkelt bokstav og hvert ord, men må bruke sin kombinasjonsevne.

Norske Døves Landsforbund

Styret, valgt på siste landsmøte, Skien 1956, består av: Nils Gjerstad, formann. Albert Breiteig, sekretær. Torkel Eikjeland, kasserer. Disse tre utgjør arbeidsutvalget, og adressen er: Møllendalsvn. 17, Bergen. Øvrige styremedlemmer: Finn Johansen, Drammen. Alf Melgaard, Larvik. Harald Størkersen, Trondheim. Karl Lundquist, Narvik.

I 1957 har forbundet bl. a. arrangert skoleleir for døve utenfor Stavanger, og ungdomsleir utenfor Trondheim. Det er vedtatt å holde landsutlodning for første gang. Forbundet utgir tidsskriftet «Tegn og Tale», som utkommer 14-daglig og er på 20/24 sider i stort format (red. Finn Johansen, Skippergt. 32, Drammen) og «Døves Jul». Våren 1951 etablerte forbundet eget bok- og aksidenstrykkeri, Døves Trykkeri A.s, som har gjennomgått en rask utvikling og nå beskjeftiger 18 personer. Forbundet er hovedaksjonær, mens resten av aksjene eies av døveforeninger. Trykkeriet holder til i Møllendalsveien 17, Bergen.

Følgende foreninger står tilsluttet Norske Døves Landsforbund:

De Døves Forening, Oslo. Egen gård Sven Brungst. 7. Formann: Marit Strømme. Feriehemmet «Skaug» Rudstrand, Nesodden. Sportshytte på Skollerudåsen, Lommedalen, med badstuebygg (eies av Døves Sportsklubb).

Bergens Døveforening. Egen gård Vestre Torvg. 20 a. Formann: Eilif Ohna. Arbeider med forberedelser til feriehem og aldershem. Sportshytten «Birkehaug», Totland i Fana (eies av Døves Idrettsklubb).

De Døves Forening, Trondheim. Egen gård Erik Jarlsgt. 2. Formann: Halvor Greitegreff. Sportshytten «Granly» på Solemsåsen, med flott badstuebygg (eies av Døves Idrettslag). I Trondheim er det også aldershem for døve.

Stavanger kr. Døveforening. Egen gård Saudegt. 11. Formann: Jørgen Klovning. Foreningen eier også Vikedalsgt. 1, som er aldershem for døve. Sportshytte på Viste (eies av Døves Idrettsforening).

Drammen og Omegns Døveforening. Formann: Rolf Hansen, Lierstranda 18, Drammen. Feriehemmet «Skogheim» i Gjerdal, Røyken (3 bygg).

Kristiansands Døveforening. Formann: Arne Birkenes, Torridalsvei 102, Kristiansand S. Feriehemplaner.

Haugesund og Omegns Døveforening. Formann: Erik Eriksen, Karmsundsgt. 214, Haugesund. Feriehem på Nodeland.

Vestfold Døveforening. Formann: Georg Jørgensen, Sjøstrand 4, Ranvik pr. Sandefjord. Feriehemmet «Skogstua» ved Sandefjord.

Skien-Telemark Døveforening. Formann: Olav Haug, Skogmo 9, Kjørbekk pr. Skien. Feriehemmet «Soløy» på Oksøya i Eidangerfjorden.

Hamar og Omegns Døveforening. Formann: Ragnvald Hangenholen, Brumunddal. Feriehemmet «Mjøsgløtt» mellom Jessnes og Brumunddal.

Østfold Døveforening. Formann: Erling Pettersen, Idd pr. Halden. Feriehemmet «Fjellstua» på Karlsøya i Skjebergkilen.

Innherreds Døveforening. Formann: Arne Søraker, Ronglan pr. Levanger. Feriehemmet «Reitun».

Aust-Agder kr. Døveforening. Formann: Finn Grut Løvig, Bendiksklev, Arendal.

Helgeland kr. Døveforening. Formann: Lilly Foss, Rusåga i Saltdal. Feriehemmet «Granheim» ved Mosjøen.

Møre kr. Døveforening. Formann: Einar Djupvik, Åsestranda pr. Ålesund. Feriehemplaner.

Salten Døveforening. Formann: Henny Einarsen, boks 202, Bodø. Feriehemplaner.

Ofotens Døveforening. Formann: Karl Lundquist, Furuveien 18, Narvik.

Troms kr. Døveforening. Formann: Julius Lorentzen, Vestregt., Tromsø.

Harstad kr. Døveforening. Formann: Harald Sørensen, Magnusgt. 4, Harstad.

Døveskolene

Trondheim off. skole for døve, Bispegt. 9 b. Barneskole. Opprettet 1825. Første styrer: Andreas Møller, som selv var døv. Nåværende styrer: Trygve Beyer. Skolen opptar fortrinnsvis elever fra Trøndelag og nordligere fylker, samt fra en del av Vestlandet.

Skådalen off. skole for døve, Vettakollen, Oslo. Barneskole. Opprettet 1848. Skolen har tidligere hatt tilhold på Schafteløkken ved Frogner, i Arildsgt. 2 og på Lindern. Nåværende styrer: Ludvik Langåker. Skolen opptar elever fra hele det sørlige Norge.

Holmestrand off. skole for døve, Holmestrand. Barneskole. Opprettet som privatskole i Oslo 1881. Flyttet til Holmestrand og gikk over til å bli statsdrevet 1899. Nåværende styrer: Sjur Brekke. Skådalen og Holmestrand døveskoler samarbeider når det gjelder opptaking av elever.

Øyer off. skole for døve, Hunder st., Gudbrandsdalen. Barneskole. Opprettet 1955 for å avlaste de andre skolene etter at skolen i Åsgårdstrand ble nedlagt. Skolen har tilhold i Nerbo Turisthotell. Styrer er Odd Falkenér Bertheussen.

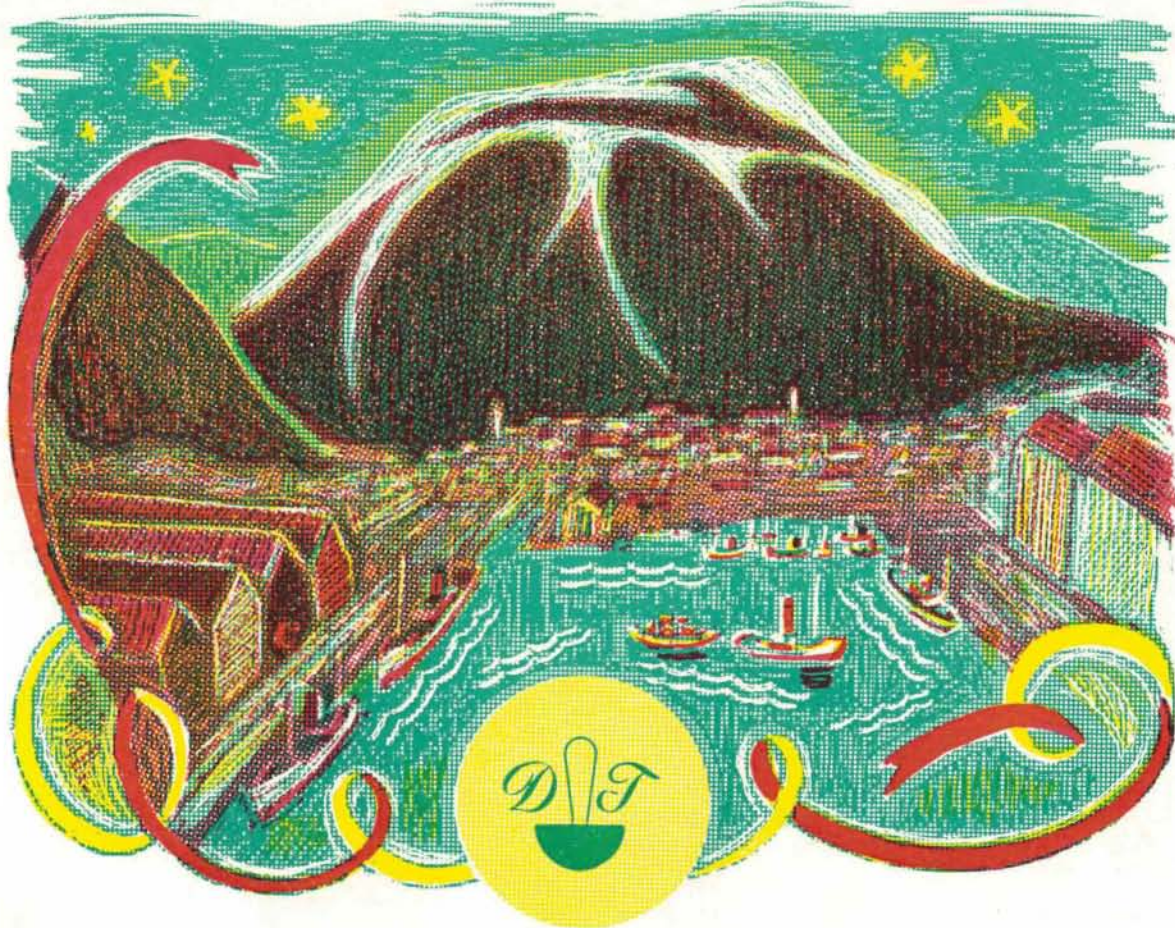
Bergen off. skole for døve, Vestre Torvg. 20 a, Bergen. Fortsettelses- og yrkesskole for døve gutter. Opprettet 1942. Skolen har tilhold i Døves Hus og tar opp elever fra hele landet. 2-årige kurs. Styrer: Toralf Eng.

Stavanger off. skole for døve, Saudegt. 11, Stavanger. Fortsettelses- og yrkesskole for døve piker fra hele landet. Opprettet 1946. Skolen er en parallell til skolen i Bergen. Styrer: Frk. Kristine Haave.

Alm. off. framhaldsskole for døve og tunghørte, Jevnaker. Tar imot gutter og piker. Opprettet 1948 av Utdannelsesfondet for Unge Døve og Tunghørte. Skolen er nå statsdrevet. Styrer: Johan Sæbø.

Døves Vel, Hamar. Yrkesskole for døve og tunghørte piker fra hele landet. Opplæring fortrinnsvis i vevning, søm, spinning, matlagning og husstell. 1-årige kurs. Skolen er privat drevet. Styrer: Frk. Sigrid Røssum.

Hjemmet for døve, Andebu pr. Tønsberg. Tar imot døve fra hele landet som har særlige vanskeligheter og komplikasjoner. Barneskole med statistilskudd. Opplæring i jordbruk og skogsdrift, etc. for ungdom. Gamle- og pleiehem. Drives for en stor del ved private midler. Styrer: Gisle Espolin Johnson. Opprettet 1931 av Hjemmet for Døve, Nordstrand (1898).

Vi håper De har hatt en hyggelig stund ved lesingen av dette heftet, og vil gjerne på aller-siste side få bringe Dem en hilsen fra byen mellom de sju fjell.

Vi har i vår 6-årige tilværelse allerede fått mange gode venner land og strand rundt, som bestiller sine trykksaker hos oss. Vi ønsker både dem og alle „Døves Jul“s lesere forøvrig en riktig gledelig jul!

Med hilsen

Døves Trykkeri's

Møllendalsveien 17 - Bergen